

Magne Råums eventyrlige liv
Sto opp mot isbjørn, ekstremkulde og nazifly

Villmarksliv

• JAKT • SPORTSFISKE • FRILUFTSLIV

WWW.VILLMARKSLIV.NO

6-2025 Kr 119,-

Vilt, vakkert og godt

- ✓ Turmat med rene råvarer
- ✓ Villmark på timeplanen
- ✓ Trygt, tørt og trivelig på leirplassen

16 FISKERE
16050 KAST
**NORGES
STØRSTE
SPINNERTEST**

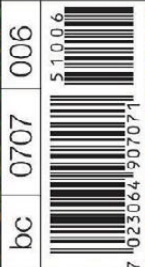


Elgen Albin er ikke alene

**NATURENS
ALBINODYR**

- NM i naturfoto
- Plaskvakets hemmelighet
- Snøhvit vårtur på Børgefjell

FRILUFT



bc

7 1023064 907071

MAGASINET

JAKT, FISKE OG FRILUFTSLIV



ALFA



Dovrefjell
NORSK DESIGN



VANNTETTE TURSKO



BEST-SELGER!

599,-

FRILUFTSSANDAL



TURBUKSER TIL
DAME OG HERRE



BEST-SELGER!

Fra: 299,-

DOVREFJELL SITTEPLATE

STORT UTVALG AV TURUTSTYR - SE MAGASINET.NO

REAL[®]
TURMAT

EXPEDITION QUALITY
ADVENTURE FOOD



TURMAT

reolink CAMOVUE



VILTKAMERA

Dovrefjell



CAMPINGUTSTYR OG TELT



ajungilak[®]
Comfort Technology



SOVEPOSER

FISKEUTSTYR OG TILBEHØR



**STORT
UTVALG!**

HAVEN TENT - ALT-I-ETT HENGEBØYE



**BEST-
SELGER!**

Fra: 4499,-



MAGASINET.NO

Telefon 32 84 99 10 - post@magasinet.no

DRAMMEN: Dräpen 18, 3036 Drammen
HAMAR (Furnes): Arnekværnevegen 10, 2320 Furnes
TRONDHEIM: Ivar Lykkes vei 6B, 7075 Tiller
FØRDE: Friluftsbua, Naustdalsvegen 5, 6800 Førde

Villmarksliv

Ansvarlig redaktør: Axel Walø
Redaktør: Alexander Øystå,
alexander.oysta@egmont.com
Produksjonskoordinator:
Ingunn Elise Kristiansen

Kundeservice:

På minside.egmont.no
kan du enkelt
se på og administrere
ditt abonnement.
Bli abonnent på:
bladkiosken.no



Tlf. hverdager 08-16: 22 58 56 70
E-post: abo-villmarksliv@egmont.com
Fint om du har ditt kundennummer klart
ved henvendelse til oss.

Villmarksliv
abonnementsservice
Pb. 4980, Nydalen
0441 Oslo

Egmont Publishing
Villmarksliv
Pb. 4980, Nydalen
0441 OSLO

Abonnementspriser:

1 år ordinært
abonnement: kr 799
Gullabonnement:
kr 12 utgaver: kr 899
24 utgaver: kr 1499
(pristillegg utenfor Norden)
Abonnementet løper
til det blir oppsagt.

Besøksadresse:

Nydalsveien 12A
Nydalen, Oslo

Annonse

Salgssjef: Christian Dannevig tlf.: 90 40 92 89
christian.dannevig@egmont.com
Markedsansvarlig: Anne-Marie Røren
anne.marie.roren@egmont.com

Stoff i bladet kan bare gis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning. Villmarksliv tar intet ansvar for originalbilder/arkiver som ikke er bestilt. Utgivelse av stoff i Villmarksliv skjer bare i henhold til våre generelle vilkår for rettigheter til stoff. Dette gjelder både for stoff som honoreres og for stoff som ikke honoreres. Vi forbeholder oss blant annet retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett. Innsettelse av stoff kan, etter spesiell avtale med oss, i hvert enkelt tilfelle, reserveres seg mot at deres stoff distribueres til våre kunder fra det elektroniske arkivet. Egmont Publishing er en del av Egmont. Egmont er et av Nordens største mediekonserner med 6300 ansatte og aktivitet i 30 land. Vi er en stiftelse og Egmont Fondet deler årlig ut over 90 millioner kroner til et bedre liv for barn og unge. Vårt motto We bring stories to life – har sterke publisistiske verdier. Vi står bak mer enn 700 magasiner, tegneserier, Klubb.no, TV 2, Nordisk Film, kinodrift, samt flere deleide selskaper.

story
house
EGMONT

Trykk:
Egmont
Printing Service
ISSN: 0332-7442



DETTE ER OSS!

Vi i Villmarksliv er lidenskapelig opptatt av friluftsliv, norsk natur, fiske og jakt. Vi tror på en bærekraftig bruk av naturen rundt oss, og vi ønsker at våre etterkommere også skal kunne glede seg over den norske friluftstradisjonen. I hver utgave gjør vi vårt beste for å speile de rike mulighetene for aktivt friluftsliv i Norge.

LEDER REDAKSJONEN



LES SAKEN
PÅ SIDE

18

Et lite stykke lykke

Nordmenn er ofte høyt på listene over det som regnes som verdens lykkeligste folk. Vi kniver stort sett med de andre nordiske landene, og noen ganger Sveits, om hvem som er de aller lykkeligste. Felles for disse landene er at det er nasjoner med mye natur, og et folk som er flasket opp på å nyte den. Vi ferierer ved havet om sommeren, på fjellet på vinteren, vi slår opp teltet i skogen, fisker i elvene og har hemmelige sopp- og bærsteder – og fiskevann – som vi knapt nok deler med våre nærmeste. Det gjør oss lykkelige.

Vi blir stadig vekk flinkere til å bruke naturen. Vi kan lage de reneste gourmetmåltider på et selvkomponert bål ved bredden av et lite skogsvann, vi har utstyr som er tilpasset all slags vær, og vi vet omtrent når ørreten biter og hva den biter på. Akkurat det siste kan du få noen gode tips om i vår store test av lette spinnere.

Du finner også noen gode tips til hvor du helst burde slå leir og sette opp telt gjennom Dags villmarksskole, og vi har en fin guide til hva slags mat du kan ha med ut på tur.

Ungdommene som har vært gjennom halvårsstudiet Circum Polar Finnmark ved Alta folkehøgskole sitter også igjen med gode tips og minner for livet. Studiet er skreddersydd for unge som vil forstå hva det egentlig vil si å leve i og av den norske villmarka. Her lærer de å jakte ryper, fiske etter røye og ørret i krystallklare vann, sanke sopp, bær og ville vekster, og ikke minst å bruke alt med respekt. De lever av landet – på naturens egne premisser.

Friluftsliv handler ikke bare om å være ute – det handler om å forstå, forvalte og finne glede i det enkle. Naturen stiller krav, men gir også uendelig mye tilbake. Ikke rart vi er et lykkelig folk.



REDAKSJONSSJEF:

Mats Ulshagen
mats.ulshagen@egmont.com

tlf.: 911 81 491



REDIGERER:

Espen Sørby
espen.sorby@egmont.com



ART DIRECTOR:

Runhild Elgaen
runhild.elgaen@egmont.com



REPORTER:

Peter Nagy
peter.nagy@egmont.com

EVENTYRLIG SUKSESS I NORGE

SEALION 7 4X4

BYD

byd.no

Den perfekte norske familiebil fra verdens største elbilprodusent

502km WLTP rekkevidde • 1500kg hengervekt

75kg takvekt • Høyt utstyrsnivå

578 l bagasjerom

MÅ SES OG PRØVES!

Lanseringskampanje kun

469.900,-

Begrenset antall

Excellence-utstyrspakke inkludert – spar 129.000,-

91,3 kWh Blade batteri • Firehjulstrekk • Panoramatak med elektrisk solskjerm • 20 tommer Michelin Pilot Sport • Fjernlysassistent
Apple Carplay og Android Auto • Dynaudio lydsystem med 12 høyttalere • 360 panorama kamera • Flerfarget atmosfærellys
Vehicle-to-Load (V2L) funksjon + V2L kabel • Stemmestyring • 15,6 tommer roterbar skjerm • Cloud Service BYD App
Trådløs mobillading med kjøling • Sportsseter med oppvarming og ventilering • Head-Up Display med navi. Les mer på byd.no



12
17. MAI-
TOG PÅ SKI



FRILUFTSLIV – DIVERSE

- 12 Vårens hviteste eventyr**
Annerledes nasjonaldagsfeiring på Børgefjell
- 18 Natur på timeplanen**
Oppdag villmarkens gleder med Circum Polar Finnmark
- 24 Dags villmarksskole**
Finn det perfekte overnattingsstedet
- 50 Turmat som frister**
Gourmetmat med rene råvarer

NATUR OG DYRELIV

- 30 Hvit elg i solnedgang**
Om albinisme og leukisme blant dyr
- 68 Reveskabbens ringvirkninger**
Den enes død, den andres bestandsøkning



30
ALBINO-
DYRENE



18
NATUR PÅ
TIMEPLANEN

SPORTSFISKE

- 34 Plaskvakets hemmelighet**
Når ørreten slår først, og biter etterpå
- 56 Stig Werners fiskeeldorado**
Fikk drømmefangst i Blerekvatna i Rana

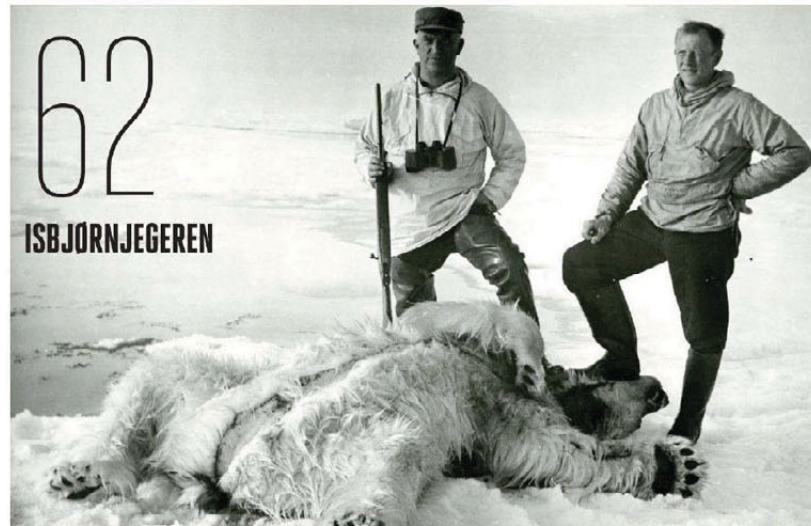
JAKT

- 62 Eventyrlig fangstliv**
Magne Råum lurte døden og tyskerne – og endte som indianer

TESTER OG UTSTYR

- 38 Stortest av små spinner**
15 spinner, 107 fisketurer, 16050 kast
- 44 Utstyrstester**
Sommerjakke, ryggsekk og kort- og langbukse i ett
- 46 Fiskeutstyr**
Stilig fiskeveske og ekstra dyp håv
- 47 Turutstyr**
Fleecejakke, piggsko og tøffe tøffbriller
- 48 Rimelig utstyr**
Teleskopstang, termos og skytestativ

38 STORTEST: SMÅ SPINNERE

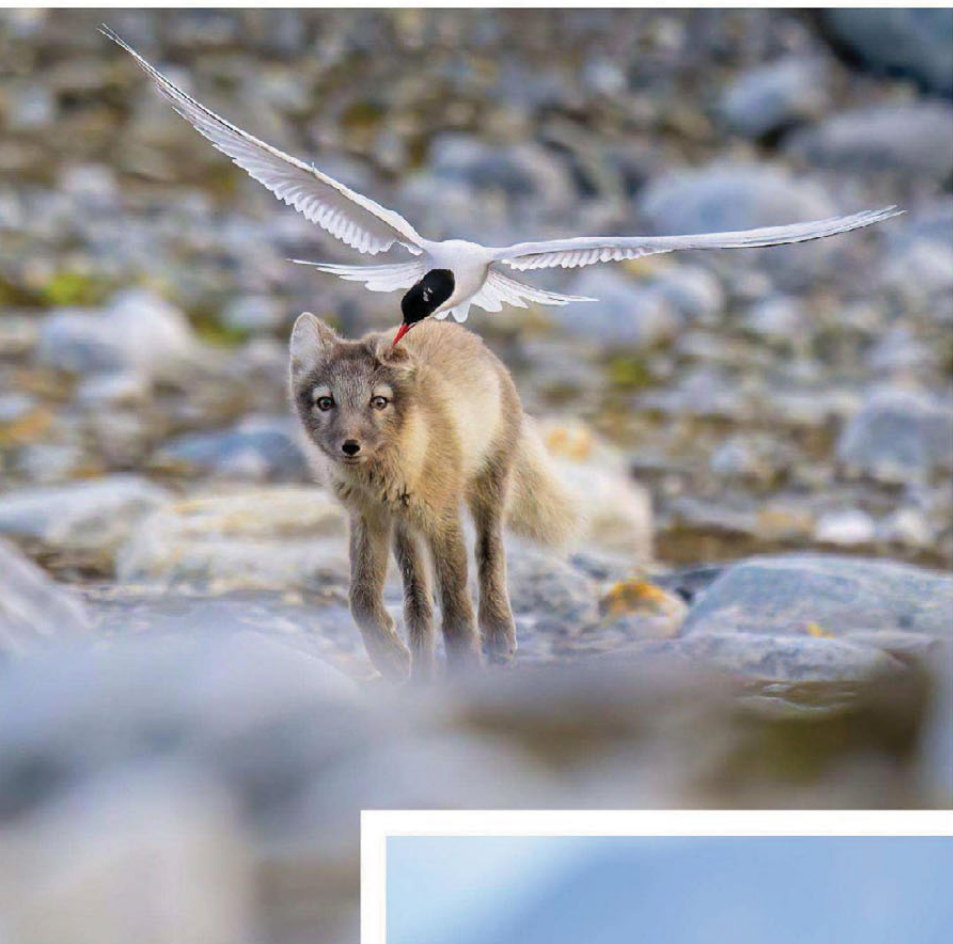


74 NM I NATURFOTO



FASTE SIDER

- 4 Leder
- 8 Blinksudd
- 10 Villmarksnytt
- 49 Månedens topptur
- 74 NM i naturfoto
- 78 Villmarksrådet
- 80 Vilt og variert
- 82 Skråblikk





LUFTANGREP

Den sultne polarreven møtte hissige motstand da den var på leting etter mat en tidlig sommermorgen.



Tekst og foto:
Bjørn H. Stuedal

Vi var ute med gummibåt i Krossfjorden for å fotografere sel, da vi ble oppmerksomme på at rødnebbternene var så aktive inne på land. Årsaken til aktiviteten så vi snart: En polarrev på leting etter egg og unger ble jaget av de hissige

ternene, som stupte ned mot revens øyne og ører. Ternene gjorde flere utfall mot reven, som til slutt rømte unna. Like sulten, men med øyne og ører i behold.

Bildet er tatt fra gummibåten, med lavt perspektiv, klokken 04.45.

25

prosjekter er blitt tildelt til sammen 27,9 millioner kroner av Miljødirektoratet i kampen mot plastforurensning i havet. Blant aktørene som har fått midler, er det mange friluftsråd som organiserer frivillig opprydding. Å inkludere lokalbefolkningen i kampen er et viktig holdningsskapende og forebyggende tiltak.

Flåttbitt kan gi allergi mot kjøtt. Borreliose er den vanligste flåttbårne sykdommen, og den kan kureres med antibiotika. Langt færre får TBE, en hjernebetennelse som det fins vaksine mot, men ingen medisin hvis du blir smittet, bare ditt eget immunforsvar. Flåttbitt kan også gi allergi mot kjøtt, men det skjer ytterst sjelden.

LEMEN KAN SKYLDE SEG SJØL

En ny studie støtter en gammel teori om at lemensykluser skyldes at lemen overforbruker naturressursene. Teorien sier at i næringsfattige fjell- og tundraområder vokser det ikke nok planter til å opprettholde et høyt nok antall byttedyr til å opprettholde et høyt nok antall rovdyr til å kontrollere lemen.

Rask vekst i bestandene fører til overbeiting på sommeren, slik at det blir for lite mat til vinteren, og vi får en brå kollaps av populasjonen. Rovdyr og -fugler spiller en begrenset rolle i å regulere syklusene i disse områdene, i motsetning til i mer produktive områder, hvor rovdyr har større påvirkning på smågnagere.



Bjørn Rangbru



Atle Skjelde

AVGRENSET LAKSEFISKE

Miljødirektoratet har talt. I 37 elver blir det strengere regler enn før, fem elver blir helt stengt.

Tekst: Peter Nagy

Jeg er glad for at vi går inn i en sommer der vi fortsatt kan fiske i mange lakseelver, men på en mer skånsom måte. Dette verner laksen, samtidig som det er mer forutsigbart for lokalt næringsliv, sier klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen. I disse 42 elvene er laksefisket strammet inn eller stengt.

Agder: Tovdalselva, Mandalselva og Lygna får reduserte kvoter. Otra får redusert fisketid og kvote.

Akershus: Åroselva får kvote.

Finnmark: Børselv, Bergebyelva, Vestre Jakobselv og Komagelva får redusert fisketid.

Møre og Romsdal: Korsbrekelva, Eira, Osenvassdraget og Surna får reduserte kvoter. Rauma og Taffjordelva blir stengt.

Rogaland: Suldalslågen får redusert kvote. Vikedalselva får redusert fisketid. Storelva i Sauda blir stengt.

Trøndelag: Orkla, Gaula, Nidelva, Stjørdalselva, Verdalselva, Steinkjervassdraget og Namsenvassdraget får reduserte kvoter.

Vestfold: Numedalslågen får reduserte kvoter.

Vestland: Eidselva, Strynelva, Gaula og Nausta får reduserte kvoter. Vikja, Songdalselva, Daleelva (Høyanger), Åelva/Ommedalselva og Hopselva får redusert fisketid. Gloppe og Hjalma får redusert fisketid og kvote. Modalselva og Haugsdalselva blir stengt. I Nærøydalselva blir det bare tillatt å fiske sjørret.

Østfold: Glomma får reduserte kvoter.

JA TIL ORKLA: Det blir laksefiske i Norges kanskje flotteste lakseelv i år, men med reduserte kvoter.

norske havørnunger har fått et nytt hjem i Irland siden prosjektet startet i 2007, et århundre etter at den siste havørnen forsvant. Til sommeren sendes siste ungekull over Nordsjøen. Det markerer slutten på den vellykkede gjeninnføringen av havørn til den grønne øya, skriver nina.no.

Lettere å ty til nødverge. En ny nødvergeparagraf er vedtatt i Stortinget og utvider retten til felling av rovdyr som angriper tamdyr. Nå kan dyreeiere avlive rovvilt som angriper tamrein, bufe, gris og fjærfe når et slikt angrep sannsynligvis er nær forestående, ikke bare for å avverge et pågående eller umiddelbart forestående angrep, skriver rovdyr.org.

EVIG EIES KUN ET DÅRLIG RYKTE

Tittelen er egentlig en sang av Henning Kvitnes, men den passer godt til måkene også. Måker er elsket og utskjelt. NINA har sett på myter og fakta om måkene.

1. Det er flere måker nå enn før.

Fakta: Det er flere måker i byene enn før, men de fleste måkefuglene våre går kraftig tilbake i antall. Fem av sju måkearter som hekker på fastlandet i Norge står på Rødlista.

2. Måker flytter til byene for å spise søppel.

Fakta: I byene finner fuglene beskyttelse og bedre hekkeforhold. Noen arter livnærer seg også av søpla vi etterlater oss, men søppelmåker er unntaket snarere enn regelen.

3. Måker er ekstra glupske.

Fakta: Fiskemåken, sildemåken og



Mariann Olsen

gråmåken er mer tilpasningsdyktig i matveien og spiser det som er tilgjengelig. De viktigste matkildene er meitemark, insekter, fisk og andre arter de finner i fjæra, men de spiser gjerne brødbiter, grillpølser og annet vi slenger fra oss.

4. Måker er naturens renholdere.

Fakta: Måkene gjør en stor jobb som renholdsarbeidere ved kysten og i byen. Rottebestanden ville vært større uten måkene.



FISKEKROK BLIR SØPPEL

I 2024 ble det plukket opp over 1800 tonn marin forsøpling i 7829 ryddeaksjoner langs Norges kystlinje. Her er topp 6-listen:

1. Uidentifisert plast under 50 cm – 38 150 enheter.
2. Sigarettneiper – 20 312.
3. Isopor under 5 cm – 17 939.
4. Fiskekroker – 14 597.
5. Tau under 50 cm – 13 850.
6. Snusposer – 13 796.

Stig Werner

Kalender

17. MAI

Norges nasjonaldag

29. MAI

Kristi himmelfartsdag

8. JUNI

1. pinsedag

9. JUNI

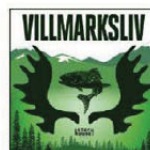
2. pinsedag

11. JUNI

Fullmåne



Yan Friis



PODKAST:

21 TIPS TIL FJELLTUREN

Få tips om valg av telt, sovepose og liggeunderlag, om turmat, brensel og hvor stor sekk du bør ha, samt om lading av mobiltelefoner og annet utstyr.



ISFISKE, YRENDE FUGLELIV OG FOTOJAKT

HVIT 17. MAI I BØRGEFJELL

Hva er vel finere enn å feire det flotte fedrelandet vårt i naturskjønne omgivelser. Bli med på 17. maifeiring i en av Norges flotteste nasjonalparker.

Tekst: Anne Karen Holstad
Foto: Christer Rognerud

Med norske flagg vaiende i vinden og fullastede fjellsekker, spenner vi på oss skiene på toppen av brøytekannten. Stillongs og ulltrøye er byttet ut med shorts og T-skjorte. En forsmak av sommeren har inntatt svenskegrensa, mens fuglene kvitrer, subber turskiene i den tunge og bløte snøen. Vi beveger oss sakte, men sikkert oppover langs Stekenjokkveien. Lillesøster Ylva pus-

ter tungt bak meg, stopper opp og henger over stavene en kort stund. Sola varmer i ansiktet og svetten renner. Da vi endelig når toppen, kommer smilet fram. De tunge bakkene er tilbaketrukket og etter en god drikkepause, setter vi kursen mot den vide dalen.

RUNDE KREMTOPPER

Vi krysser brua over den flomstore elva. Smeltevannet fråder. Våren har inntatt fjellet. På lang rekke setter

17. MAI-TOG: Etter å ha gått tre timer på ski i tung og bløt vårsnø, ankommer vi vårt utvalgte fiskevann i Børgefjell.

vi kursen mot et av våre favorittområder i Børgefjell nasjonalpark. Mot attraktive fiskevann med ørret av topp kvalitet og idylliske leirplasser. Den siste kneika blir unnagjort, og gleden er stor da vi tar vannet vårt nærmere i øyesyn.

Vår firbeinte venn Balto kjemper seg gjennom vårsnøen og kikker litt misunnelig på storebror Isak, da han suser av gårde på ski nedover mot isfiskevannet. Isen på toppen er skjør



➤ BØRGEFJELL NASJONALPARK

Børgefjell er Norges nest eldste nasjonalpark, opprettet i 1963. Nasjonalparken dekker et stort høyfjellsområde som strekker seg fra norddelen av Trøndelag og over i Nordland. En fjerdedel av området ligger høyere enn 1000 moh., og det meste av parken ligger i alpin vegetasjonssone. I vest finner du høye tinder, dype daler, viltre elver og idylliske fjellvann. I øst preges landskapet av runde topper, vidstrakte heier og langstrakte sjøer i vide daler. Ei høyslette skiller disse to fjellkjedene fra hverandre. I sør er det mer vegetasjon, ville stryk og vakre fosser, og et høyfjellsområde sør for Orvassdalen. Landskapet er preget av flere hundre års sørsamisk tamreindrift, og det drives aktiv reindrift også i dag.

og skiene graver seg ned gjennom det øverste islaget. Vi prøver å gjøre oss så lette på foten som mulig, for å ikke bli bløte på beina. Heldigvis blir islaget tykkere etter hvert. Vel framme på den andre siden, er det langt mellom barflekke, men kort vei til en gjeng trivelige trøndergubber som har kommet for oss.

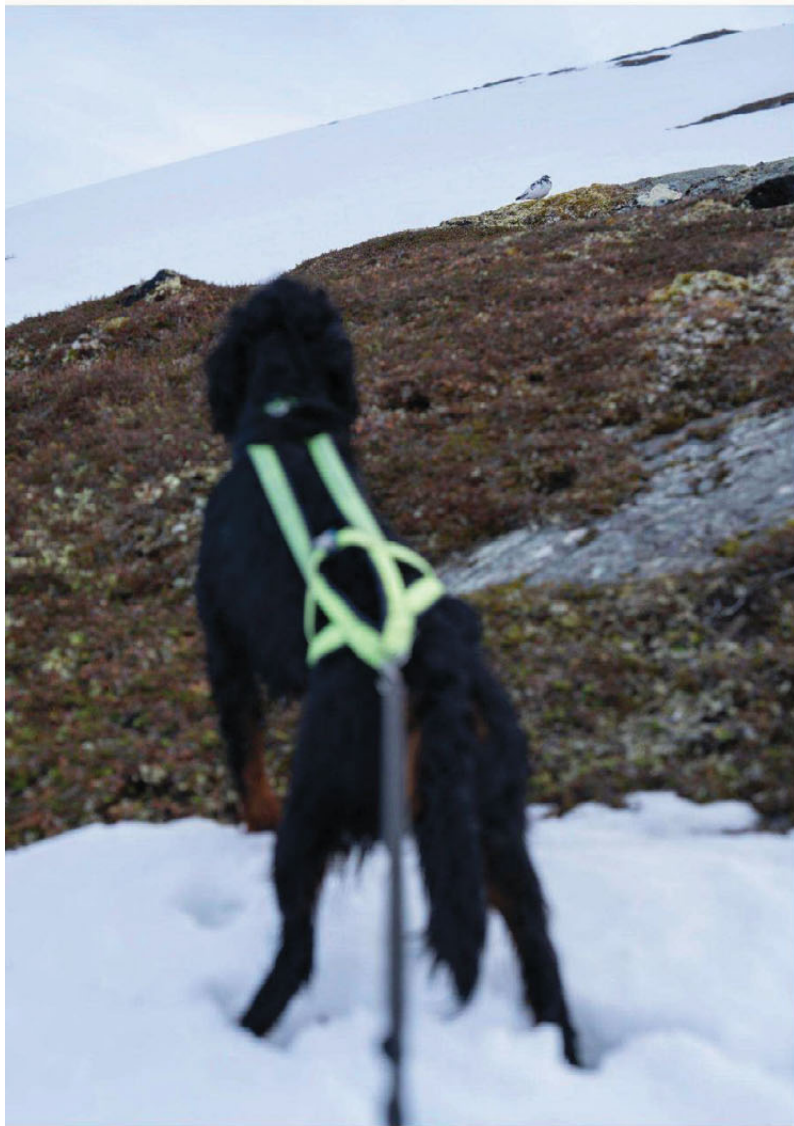
SMELTEVANN OG NEDBØR

Isen langs land har brukt opp og

VIKTIG FØDE:

Mange rovdyr spiser lemen, men arten er spesielt viktig for fjellrev, snøugle, fjelljo (bildet) og fjellvåk.





ISFISKE I BØRGEFJELL

Den sølvblanke fjellørreten i Børgefjell er godt kjent for sin fantastiske kondisjon og kvalitet. Sportsfiskere fra hele landet besøker nasjonalparken på grunn av det gode ørretfisket i storslått natur.

Børgefjellkortet gir tilgang på fiske med stang og håndsnøre i alle vann og vassdrag innenfor nasjonalparken og Austre Tiplingan landskapsvernområde. Kortet gjelder ikke for svensk side av grensevann i nasjonalparken. Skal du fiske i et bestemt område i den sørlige delen av nasjonalparken, kan du kjøpe fiskekort i Røyrvik eller Namsskogan kommune. Sportsfiskere som bare skal fiske i parken som ligger i Nordland, kan kjøpe Statskog sitt Norgeskort. Alle de aktuelle kortene får du kjøpt via Inatur.

VÅR I FJELLET: Når mildværet fester grepet og snøen smelter, blir det mye overvann på isen.



MYE RYPER: Det var mye ryper på barflekke net rundt fiskevannet, til glede for både to- og firbeinte.

PÅ ANDRE FORSØK: Det var elendig fiske på vår 17. mai-tur. Uka etter dro Ole Christian og jeg tilbake, og da ble det fangst.





det er tørt rett utenfor bruddkanten. Lenger ut er det overvann og bløtt. Isfiskerne fra Grong kan fortelle om forferdelige forhold før vi ankom. Om nedbørsmengder så store at bekker og elver skylte vann og snø langt ut på isen.

Isfiskerne forteller at fiskebettet har dabbet av etter flommen. Men som evig optimist og den ivrigste fiskeren av oss, rusler Christer ut på isen. Med boret i den ene hånda og markboksen i den andre. Isak og Ylva er ikke vonde å be da han byr opp til fiskekonkurranse.

Vi starter med godt mot og håper på sølvblank, knallrød Børgefjellørret til 17. mai-middag. Maidagene er heldigvis lange, og sola varmer godt. Vi setter ut stikker langs markbakken, i tillegg til å pilke aktivt.

Fiskeiveren hos de to minste går over etter en stund. De fester bjeller på isfiskestikkene, og bestemmer seg for å nyte leirlivet med kortspill

GODE TIDER:
I Norge er fjelljoen en forholdsvis vanlig art i fjellet over hele landet. Med så god tilgang på smånagere, var det mange par som hekket i Børgefjell denne våren.

og 17. mai-godteri i påvente av napp. Det er stille på den hvite innsjøen. Kveldsbettet uteblir. Vi nyter de siste solstrålene og må innse at nasjonaldagsmiddagen blir av det medbrakte slaget. Balto kryper velvillig inn i teltet sammen med oss, og sovner godt i fotenden til far.

YRENDE FUGLELIV

Vi våkner tidlig til ertende rypeskratt fra lia ovenfor oss. Det er vindstille, blå himmel og absolutt ingen dårlig dagen derpå. Utefrokost med god tid som hovedingrediens nytes, før vi tar turen ut på isen igjen.

Vi håper fiskebettet skal snu og inntar optimistisk hvert vårt isfiskehull. Fristende markklyser festes på skarpe kroker og senkes ned mot bunnen. Jeg drømmer meg bort et øyeblikk og ser for meg en glupsk og blank fjellørret glefse i seg agnet mitt. Men det blir bare med drømmen. Det er helt dødt. Et fjelljo-par tar over

underholdningen. De tar seg en forfriskende dukkert i et smeltevannshull like foran oss. Stjertene spretter opp og ned og vannet spruter rundt dem. Vi glemmer de lite bitevillige fiskene et øyeblikk, og lar oss fascinere av fjelljoenes morgenbad.

SMÅNAGERE TIL LUNSJ

Isak reiser seg plutselig opp. – Se der, sier han og peker. Rett ved iskanten piler et gulbrunt vesen foran oss. Et forskrekket lemen har oppnådd toppfart og er på vei mot land.

For oss et gledelig gjensyn med en smånager og altfor lenge siden sist. Så lenge siden at barna ikke kan huske å ha sett lemen før. Det tar ikke lang tid før vi får besøk av enda en liten bult.

Like oppjaget, stopper det opp og freser mot oss. Det første lemenet forsvinner livredd ned i en sprekk i isen, mens det andre iler i et vilt tempo utover isen. Noen minutter





senere ender den stakkars smånageren i kjeften på to glupske fugler. Det nyvaskede fjelljo-paret krangler og deler til slutt lunsjen sin i to. Vi ser fram til å få møte flere kortbeinte krabater på turen, og håper smågnagerbestanden endelig skal få seg et sårt tiltrengt oppsving dette året. Til glede både for rypa, fjellreven og rypejegerne.

I bakgrunnen hører vi piping. Vår firbeinte venn begynner å bli utålmodig. Han hopper av glede da vi lar isfiskestengene hvile og gjør oss klare for topptur. Balto bykser av gårde og

trekker hardt i selen. Han vil gjerne ta turen innom hver eneste barfleck på vei oppover. Fjellrypene skratter livlig, og prøver å terge den vårkåte fuglehunden. Vi holder oss på god avstand, og svinger mot den første toppen.

Ikke mange høydemeter over vannet er utsikten upåklagelig. Klarværet gir oss utsyn mot de majestetiske fjelltoppene som rager mot himmelen i den vestlige delen av nasjonalparken, mens i sør kan vi se at de mørke skyene har begynt å bygge seg opp. På toppen får vi inn en oppda-

► TURBESKRIVELSE OG FISKEVANN

Vi gikk inn i nasjonalparken fra Stekenjokkvegen, også kalt Vildmarksvägen, på svensk side. I disse grensetraktene ligger det en rekke langstrakte og svært gode ørretvann. Vårt favorittområde er den østlige delen av nasjonalparken, og de større vannene som grenser til Sverige: Ranseren, Saksinvatnet, Jetnamsvatnet, Austre Sipmeken og Orrvatnet. De er relativt lett tilgjengelige og svært gode ørretvann. I disse vannene er det store muligheter å få ørret på over to kilo, og enda større. Og ørretene er selvfølgelig røde i kjøttet.





► LEMEN

Lemen er en smågnagerart i hamsterfamilien. Bestanden svinger voldsomt og noen ganger blir det lemenår – et såkalt toppår. Tidligere kom disse med 3–4 års mellomrom, men i dag er det mye lengre mellom lemenårene, og de kommer mer uregelmessig. Det spesielle med lemenårene er at de kan være synkrone over ganske store områder, og de opptrer ofte samtidig med flere andre smågnageres toppår.

Værforholdene, spesielt om vinteren, er en viktig faktor som legger grunnlaget for et toppår. Mangelfullt snødekke eller mildværsperioder om vinteren gjør det vanskelig for lemenet. Klimaendringer og mildere vintre kan derfor tenkes å være viktige årsaker til endringer i mønsteret av lemenår.



tert værmelding, og værromslaget kommer som tidligere meldt.

VÆROMSLAG

Endring i været er som regel gunstig for fiskebettet, og til tross for varsel om vind og store nedbørmengder, bestemmer vi oss for å ha is i magen.

Vi bardunerer teltet ekstra for kvelden, og håper morgenbettet skal slå til. Vinden uler og regnet plasker ned. Trøndergubbene har allerede pakket sammen. Christer er først opp av soveposen, full av forventning. Han går fra fiskehull til fiskehull. De fris-

DET GODE LIV: Isak og Ylva spiller kort og nyter det enkle og gode livet i fjellet, mens de venter på at ørreten biter på kroken og bjella ringer.

tende markklysene er fortsatt urørte. Han gjør et siste forsøk, før vi sier farvel. Pilker aktivt en liten stund, og til slutt klarer han å lure en uvanlig liten ørret til hogg.

Vi pakker oss godt inn i regntøy. Barna drar lua ned i panna og prøver å gjemme ansiktet mot det piskende regnet. Kontrasten er stor fra den solfylte nasjonaldagen med solbrilleskille og shorts.

Fiskevannet vårt innfrir ikke forventningene denne gangen. Men vær trygg, dette blir ikke vår siste 17. mai i Børgefjell. ●

SKOLE UTENOM DET VANLIGE

ET EVENTYRLIG HALVÅR PÅ TUR

Fisken kjemper hardt der ute – en skikkelig rusk er på kroken.
Både snella og fiskeren gløder. Dette er ekte fangstlykke!

Tekst og foto: Lars H. Krempig og Joakim Rennan



STORFISK:
Fornøyd fisker
med en nydelig
fjellørret!



CIRCUM POLAR FINNMARK

Dette er et halvårskurs (høst) som arrangeres av Alta folkehøgskole. Elevene på kurset må ha god erfaring med friluftsliv før oppstart. Kurset har fokus på langturkompetanse, selvberging og høstingsbasert friluftsliv. Alle turer legges til Finnmarks varierte natur. Mer informasjon på altafolkehogskole.no



HØSTINGSBASERT FRILUFTSLIV

Høsting av naturressurser har en dyp forankring i både norsk og samisk tradisjon for ferdsel i naturen. I Melding til Stortinget 18 om friluftsliv (2015–2016) uttrykkes en målsetting om å øke deltagelsen i høsting i norsk natur. Høstingsaktivitet omtales som en viktig bidragsyter for barn og unges rekruttering til friluftsliv. Høstingsbegrepet inkluderer både spiselige og ikke-spiselige ressurser. Høstingsretten er lovfestet i Friluftsløven.



NATURENS SPISKAMMER:
Synne og Guro fryder seg over flott skrubbsopp. Disse må steikes godt før bruk.



UT PÅ TUR: Seks spreke ungdommer er klare for et eventyrlig halvår på tur.

Det er en spent gjeng som trefes i Kongsfjorden i Øst-Finnmark i august. Seks tøffe ungdommer skal sammen dyrke sin store interesse dette halvåret – høstingsbasert friluftsliv og langtur. De er elever på halvårskurset Circum polar Finnmark ved Alta folkehøgskole.

Planen er å virkelig leve av landet. Her på kysten skal de sammen med lærer Aleksander fange krabbe, jakte etter sel og friste fiskelykken i både smålakselver og fjellvann. Det er historisk varmt i Finnmark. Til tider minner tilværelsen mer om en sydentur enn selvberging i karrig kystnatur.

Temperaturen har ført krabben ut på dypere vann mens laksen står i ro i de dypeste kulpene. Selen er vanskelig å komme på skuddhold av. Heldigvis har Aleksander litt nødrasjoner av både krabbe og sel, så gjengen «overlever» på «oppspart kapital». Etter hvert blir redninga fjellfiske i noen høytliggende vann. Her er røya på hugget og gjengen berger noen

fine rusker på land. Sesongens første selvberga middag gir følelsen av at turhalvåret virkelig er i gang!

TUNGE SEKKER!

– 42 kilo, utbryter Guro, – er sekken min virkelig 42 kilo!?

– Ja, slik blir det når du pakker med deg mat og utstyr for en hel måned i ødemarken, flirer Gerd Karine. Vi har tørket kjøttdeig og grønnsaker, mens potetmos, ris og pasta er nøye veid opp. Underveis skal vi sanke bær og sopp og skaffe oss fisk og viltkjøtt. Til tross for dette blir sekkene tunge. Vi har unt oss sjokolade, nøtter og annet kos for turen. Dessuten er det god vekt i packraftene vi har med.

Det nye «turkapittelet» for gjengen starter på grensa mot Finland, rett ved Šihceajávri fjellstue. For et eventyr av en plass! Her er det bare to fastboende mennesker, men desto flere dyr. Geitene ser nysgjerrige på oss der vi setter packraftene på vannet. Endelig kan vi krysse første innsjø istedenfor å gå rundt. Det er

KONVOI: På lang rekke nedover et øde vassdrag i indre Finnmark.

befriende å slippe de tunge sekkene for en stund.

VILLMARKSDRØMMEN

De første dagene veksler vi mellom padling og etappevis vandring. Seint på kvelden tredje dag kommer vi fram til første planlagte fiskeområde. Alle er møre etter tungt kroppsarbeid. Det blir godt med basecamp noen dager. Første morgen vekker jeg teltleiren med jubelbrølet over å lande en kubbeørret på halvannen kilo. Snakk om effektiv vekkerklokke fra læreren!

Ungdommene strener rett ned til vannkanten for å prøve fiskelykken. Her er det ikke tid til frokost! Det tar ikke lang tid før Joakim kjenner første røkk i stanga, men den glipper. Han kaster raskt ut igjen på akkurat samme plass. Og der sitter den! Da han gjør et lite tilslag setter fisken ut i et vilt utras.

Fiskeren hyler i kor med snella – som nærmest gløder! «Æ har fæsk!» Hele gjengen kommer løpende – noen med fiskestang – andre med håv og kamera. Dette er en stor opplevelse som alle vil ta del i. Jeg er nokså nervøs da jeg får oppdraget å håve. Nå må jeg ikke rote det til. Da jeg løfter fisken opp av vannet, tar jubelen fullstendig av. For en fisk! En ekte monsterkubbe på 2,5 kg fra villmarka i Anárjohka – det kan jo ikke bli bedre. Dette er ny pers for Joakim med god margin. Ikke lenge etter sikrer også Benjamin en skikkelig feit fisk på 2,1 kg. Dagens frokost blir selvfølgelig stekt ørret.

DET GODE HØSTINGSLIVET

Det å «leve av landet» blir et nytt perspektiv for de fleste på denne turen. Vi fisker ulike arter som tilberedes på ulike måter. Både sopp og bær inngår i kostholdet. Vi vasser de første



TILBEREDING AV FISK

Fiskefangsten kan både steikes, kokes, bakes og røykes på tur. Høydepunktet er å speke fisken. Speka ørret med majones på knekkebrød er suverent! Stekt abborfilet med godt forvellet sopp er en lunsjklassiker vi gjerne kan anbefale. Gjeddekaker med løk smaker også fortreffelig.



PÅ TUR MED PACKRAFT

Packraften gir god mulighet for vekslings mellom vanntransport og vandring. Farkosten kan brukes både på innsjøer og i små og store vassdrag. Husk vanntette pakkposer, redningsvest, tau, rikelig med lappesaker og fottøy til vassing.





FISKELYKKE: Jørgen har sikret en flott røye. Fisken biter også i mørketida!



JAKT OG FISKE I FINNMARK

Finnmarkseiendommen (FeFo) er grunneier og forvalter 95 prosent av landarealet i fylket. Jakt- og fiskekort kjøpes gjennom Natureit. Det er egne priser for tilreisende på både jakt og fiske samt reguleringer av jaktkvoter. Noen anadrome vassdrag er forpaktet og har egne kortsalgsløsninger. All nødvendig informasjon ligger på fefo.no og natureit.no.

FERDSEL

Allemannsretten sikrer at alle kan ferdes i Finnmarksnaturen. Vær oppmerksom på regler i nasjonalparker. Ta hensyn til dyreliv, sårbar natur og reindrifta.

JAKTKVOTER

Bestandskartlegging av rype regulerer kvoter samt dagskort for tilreisende jegere.



ukene i saftige blåbær før nattefros-ten gjør dem vasne. Frokostgrøten består oftest av 50 prosent blåbær, så fordøyelsen og magebalansen er bra.

Etter drøye to uker er vi ute av nasjonalparken og teller ned til jaktstart ved Bávttajohka. Og for en jaktstart det blir! Joakim får turens første rype allerede i grålysninga. Utpå ettermiddagen får Benjamin endelig en stjernetreff etter flere bom. Rypa som skvetter opp av krattet er hans første felte vilt. Rett etter blir også Guro nybakt rypejeger. Synne og de andre bidrar også til rypemiddagen. Stemningen ved bålet er på topp denne kvelden i Anárjohkas ødemark.

GRAND FINALE PÅ VIDDA

Etter en måned med packraft og vandring har sommer blitt til seinhøst. Med nye årstider følger nye turmål og dertil fine høstingsopplevelser for gjengen. Jakta på Sørøya gir oss flere middager av fjellryper og hare.

Vi får også gode dager i de dype

taigaskoger. Ukene i Pasvik gir uttelling både av fisk, storfugl, lirype og de siste rester av bær.

Den store finalen av skoleåret er vintercampen. Fra slutten av november og godt inn i desember bor vi i telt og lavvo i en øde fjelldal på vidda – helt i Helge Ingstads ånd. De første dagene går med til å sette rypesnarer. Lite snø gjør at oddsen er relativt liten, men det er stor interesse for å lære denne gamle fangstmetoden.

Julerøya prøver vi oss også på. Første fiskedag drar Jørgen opp ei nydelig halvannen kilos røye. Det er godt å se at man til og med i mørketida til en viss grad kan «leve av landet».

For et halvår det har vært. Den ene unike naturopplevelsen har avløst den andre. Ungdommene har funnet trygghet som jegere, fiskere og sankere. De har lært og erfart masse om tilberedning av det de har høstet og sanket. Og aller viktigst – de framhever selv å ha fått en dyp lærdom, respekt og forståelse for naturen og dens rikdom.

Når kvalitet og erfaring teller

Vi lager telt som kan gå i arv, som kan pantes når behov endrer seg og repareres så lenge de lever. Designet og utviklet med erfaring og kompetanse overført gjennom tre generasjoner. Velg teltet ditt med omhu, så sover du trygt ute, uansett årstid.

Nytt liv til brukte telt

Med like høy kvalitet som våre nye modeller tilbyr vi brukte telt til deg som ønsker å gjøre et bærekraftig valg for miljøet og lommeboka. Hvert brukt-telt er grundig sjekket, reparert ved behov og klart for nye opplevelser. Velg gjenbruk og kvalitet, og vær med på å redusere fotavtrykket – for naturen vi alle elsker å utforske.



Foto: Kasper Eliassen



Foto: Eirik Gresseth

BARENTS



LES MER OM BARENTS OG SE
VÅRE PRODUKTER HER

KONTAKT OSS!

Har du spørsmål om telt, trenger du hjelp med en reparasjon eller ønsker en spesialtilpasning på Barentsteltet ditt? Vi vil alltid hjelpe deg med en løsning, og du når oss enkelt både på telefon, epost og i sosiale media. Du kan også besøke oss alle ukedager fra 8-16 på Melhus.

41 42 13 00

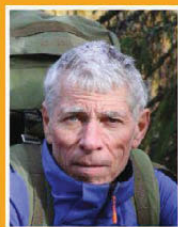
post@barentsoutdoor.no

www.barentsoutdoor.no

Varmbuvegen 10, 7225 Melhus

SLIK MESTRER DU NATUREN

I denne artikkelserien deler friluftsveteran og mangeårig redaktør i Villmarksliv, Dag Kjelsaas, sine beste tips om hvordan du kan takle utfordringer og trives i naturen. Med sin omfattende erfaring som en av Norges fremste allround-eksperter på friluftsliv, guider han deg til å leve i og av naturen på en trygg og berikende måte. Få praktiske tips og inspirasjon av en av landets mest kunnskapsrike naturentusiaster!



FINN DET PERFEKTE OVERNATTINGSSTEDET

Det høres tilsynelatende enkelt ut å finne et sted i naturen å sette opp telt eller overnatte på annen måte. Likevel – det er en del momenter å tenke på før du velger leirsted.

Tekst og foto: Dag Kjelsaas

Det er forskjell på oss, og noen kan drømme søtt i de rareste stillinger på et ruglete underlag som ville gitt andre ei nærmest søvnløs natt. For de fleste av oss er det likevel slik at vi helst vil ligge på et relativt flatt og jevnt underlag, og at det er passe ergerlig å oppdage ujevnheter når vi har krøpet ned i soveposen etter at teltet er slått opp.

Når jeg skal sette opp telt eller montere tarp der underlaget er noe

ujevnt, pleier jeg først å teste stedet ved å ligge rett på bakken. Dersom det er greit å ligge både på sida og ryggen, blir leirplassen godkjent og teltet eller tarpen montert. Kanskje kan en stein eller ei lita rot fjernes, kanskje er det ei dump der det kan det kastes i noen håndfuller barnåler, hentet fra bakken under ei stor gran

VANN

For meg er en detalj viktigere enn det meste når jeg slår leir for natta.

DRØMMEPLASS:

En flat, tørr telt-plass, drikkevann rett ved og finvær ... bedre kan vi ikke ha det!

Stikkordet er vann. Og da snakker vi ikke om et sted å fiske, selv om det på noen turer også er vesentlig.

Selv i landet vårt er det ingen selvfølge at det renner en bekk like i nærheten av der vi har lyst til å slå oss ned. Selvsagt kan man bære med seg et par liter vann, men med tung sekk fra før er ikke alltid det fristende. Så altså: finn en leirplass der det er vann ikke langt unna.

Vi bør helst holde oss unna stillestående små kulper og små bekker



> GAPAHUKEN

Denne blir noen ganger stående for seinere bruk, og bør derfor plasseres på et lite eksponert sted som ikke sjenerer andre. Det er en stor fordel om vi kan hente nedfalls- eller tørrstokker til byggingen nær ved, så slipper vi å bære langt.

En trygg bål plass foran gapahuken betyr mye for mange. Enten må grunnen være fast med stein, grus eller sand, eller vi må bruke en del energi på å hente masse som gir trygt underlag for bålet.

med oppvarmet vann i tørkesomre. Ellers er det meste av vann her til lands drikkbart. Er man i tvil, kokes vann som skal drikkes. En bonus ved å ha leir nær vann er fordelene ved å kunne ta en forfriskende morgenvask og tannpuss!

INSEKTENE

Jeg har i et par tilfeller gjort meg uvenner med maur. Maurene vinner alltid. Å slå leir ved et tre maurene av en eller annen grunn absolutt skal

UNDER GRANA:

Dersom det er plass og du finner en flat liggeplass, er overnatting under ei gran med lave kvister en fin leirplass.





BÅLVARME: Utpå høsten kan kveldene bli kalde. Bålet gir ikke bare varme, men er også en trivselsfaktor ved leiren.

FLYTT: Prøveligg soveplassen før du bestemmer deg endelig for hvor teltet skal stå. Ligger du vondt, så flytt til en annen plass eller jevn ut underlaget.



> DÅRLIG PLUGGFESTE

I mangel av andre gode flate og myke teltplasser, har jeg noen ganger satt opp telt på ei myr. Forutsetningen er at myra ikke er særlig våt, og at teltet har god, tett bunn som helst går litt opp på sidene. Steder med jord, grus eller torv har den fordelen at teltpuggene er greie å feste.

Både telt og tarp kan også monteres uten å sette en eneste plugg i bakken. Solide kvister og trær i nærheten og noen ekstra lengder med snor gjør underverker.

Du kan også feste ei kort snor fra pluggfestet i en løs kvist og belaste denne med en solid stein på hver side av snorfestet.

I noen tilfeller kan det legges tunge steiner på gresskanten hvis teltet eller lavvoen har en slik. Dersom vinden er hard må det til mange og tunge steiner.

VIND: Her er teltet sikret med en diger stein over pluggfestet. I så sterk vind som her er det utrive-
lig å telte i åpent lende, og en viss fare for skade på teltet.





klatre i, eller ved en maursti, er ganske enkelt dumt. Det aller dummeste er å slå seg ned ved ei maurtue som tilsynelatende ligger der fredelig, men hvor innbyggerne bare har roet seg for natta. Også det har jeg gjort. Alle tilnærmelser på maurenes enemerker har resultert i at leiren er blitt flyttet.

Også flygende insekter kan være en plage ved en leirplass. I sommermånedene med mye stikkende insekter i lufta, er det lurt å slå opp teltet på en høyde der vinden holder plageåndene unna. Da bør inngangen være mot vindretningen så sant vinden ikke er kraftig. En annen mulighet er å gjøre opp bål, siden insektene skyr røyk og varme. Men på sommeren må bålreglene følges, så dette er bare aktuelt under bestemte forhold, som på ei stor grusstrand eller hvis området er gjennomvått etter rikelig med regnvær. God turetikk innebærer at skjemmende bålrester, som på ei

STØL: Det er lurt å bruke tid på å finne en leirplass der du ligger godt. Dette autentiske bildet er knipset etter ei natt på ujevnt underlag.

sandstrand, fjernes når leiren forlates.

MED BÅLPASS

For mange av oss er bålet en betydelig del av hyggen på tur. På mye brukte teltplasser er det gjerne lagt opp steiner som er svarte av sot etter utallige bål. Slike bålpasser er relativt trygge fordi underlag og nære omgivelser har vært opphetet og ikke vil ta fyr. Hvis vi derimot etablerer en ny bålpass, må det alltid tas hensyn til at underlaget er trygt. Løsningen kan også være å fyre bål et stykke unna leiren.

Bruk de gamle bålpassene, og sett opp teltet eller fest hengekøya i trygg avstand. Ta hensyn til vindretningen, for det er ikke spesielt artig å sitte i røyk og gnister. Det er særlig granved som gnistrer, så den bør helst unngås fordi telt og klær kan få skade.

Teltplasser med bålsted finner du gjerne på odder ved fiskevann og nær

elveutløp. Dette er bra steder fordi du har lett tilgang på vann til å slukke bålet med, og i aller verste fall til å slukke en begynnende skogbrann.

UNDER ÅPEN HIMMEL

I den varme årstiden er det ofte en fin opplevelse å overnatte uten telt, tarp eller hengekøye, da helst med et passende nett til beskyttelse mot mygg. Det er mest hyggelig om uteliggingen skjer i oppholdsvær, så sjekking av værmeldingene er en fordel. Om du likevel må finne soveposeplass i regnvær, er det ideelt om det finnes en hule eller fjell med overheng der det ikke regner. Slike steder er stort sett vanskelig å finne hvis du ikke er kjent.

I regnvær gir ei gran med nedoverhengende greiner og stor vidde en del beskyttelse fordi regnvannet renner på greinene og føres ut fra stammen. Det er ikke tilfeldig at sauer ofte legger seg under såkalte skjortegraner. Er det kraftig tordenvær bør høye





> DETTE ER LOV

På utmark i lavlandet kan du slå leir i to døgn uten tillatelse fra grunneier. Leiren må uansett ligge minst 150 meter fra bebodd hus eller hytte. I høyfjellet og i områder fjernt fra bebyggelse kan du ha leir på samme sted lengre, forutsatt at oppholdet ikke fører til nevneverdig skade eller ulempe. I verneområder gjelder spesielle regler som ofte vises på skilt ved grensene.

graner unngås av fare for lynnedslag. Under gamle grantrær ligger det ofte et teppe av barnåler. Skraper du sammen nok av dette kan det lages en behagelig liggeplass under grana som gjør det unødvendig å ha liggeunderlag. Velger du liggeplass et stykke unna ei slik gran, så bær med barnåler i en pose.

SOL OG REGN

Ofte blir det til at man legger seg til å sove seint i sommernatta. Grunnen kan være at fisken biter bra når sola

står lavt, eller at det er en flott naturopplevelse å se solnedgangen eller midnattssola. Leiren blir da gjerne vestvendt. En viktig grunn til ikke å ha en østvendt leir, er at sola allerede tidlig på morgenen kan steike så mye at du våkner svett og opphetet, ofte før enn planlagt.

Et godt alternativ i varmen er å finne en leirplass ved skog som vil skygge for morgensola. Vurderingene blir annerledes hvis Yr varsler øspøs regn utpå natta. Da må dumper i terrenget unngås som overnattings-

> I LY FOR UVÆR

I fjellet og andre utsatte steder er det noen ganger utrivelig å ha en eksponert leir. Det hender telt spjæres og turutstyr fyker på sjøen eller over vidda. Derfor tar erfarne folk hensyn til værmelding og vindretning når det velges leirplass. På bildet vises en leir i stille vær, godt beskyttet i ei kløft. Dagen etter, i fossregn og vind, ville en mer utsatt leirplass vært betydelig mer ubehagelig.





plass, og valget bør heller være et sted med sandgrunn eller på en høyde i terrenget. I tillegg kan det være en god investering å lage noen renner i bakken som eventuelt vil føre vannet utenom liggeplassen.

I HENGKØYE

De seinere årene har uteliv i hengekøye blitt populært. Leirplassen blir da naturlig nok et sted med solide trær til å forankre i. Uansett er det lurt å ha med ekstra tau, for det er ikke selvsagt at du alltid finner solide

I HENGKØYA:

Noen foretrekker overnatting i hengekøye. Det fordrer at du finner en leirplass med solide trestammer å forankre i.

trær med tre-fire meters avstand. I fjellområder med små bjørker kommer ekstra tau godt med. Der kan trærne være for spinkle til å holde hengekøya. En forsterkning kan være løsningen. Bind et ekstra tau i belastningsretningen fra det helst to meter høye festet på treet som bøyer seg, og til et lavt feste på et annet tre.

Når du har med hengekøye i fjellet, er det også en mulighet å strekke tau over høye steiner som du kan dingle imellom. I enden bindes tauet rundt en solid stein. ●



HVIT ELG I SOLNEDGANG

Husker du elgen Albin? Albino-elgen ble først fredet, men en dansk jeger felte den likevel. I høst dukket det opp en ny elg, denne gang i Steigen. Hva er egentlig albinisme blant dyr, og hva skiller det fra leukisme?

Tekst: Vidar Holthe og Mats Ulshagen



Tom Schandy

SJELDENT SKUE:
Hvite elger er sjeldne
i norske skoger.



Magnus Nymen

Jeg angrer ikke. Jeg er ikke interessert i om den er hvit, grå eller hva den er. Jeg er ikke villig til å delta i en spesiell fredning av et enkelt dyr. Han er en elg som alle andre. Jeg gjør ikke forskjell, fortalte den danske jegeren Ole Frost til VG, etter å ha skutt Albin i 2011. Da hadde debatten gått en stund, og folkeopinionen syntes å være mer eller mindre samstemt. Albin fortjente livets rett.

En dansk jeger som så for seg et svært spesielt trofé på veggen, ville det imidlertid annerledes.

KVITELGENS RIKE

I den vestre delen av Värmland i Sverige er det ganske utbredt med hvit elg. I løpet av de siste 20 årene skal det ha blitt skutt omkring 40 hvite elger, ifølge Svensk Jakt. Allerede i 1979 dokumenterte tannlegen og naturfotografen Nils Vikar de hvite elgene i Värmland, i boken «I kvitelgens rike».

I Norge er det mer sjelden, og i fjor høst blusset diskusjonen opp på ny. Denne gang var det jegere i Steigen, i Nordland fylke, som hadde oppdagget en hvit elgkalv. Det lokale jakt-

DÅRLIG SYN: Albinodyr er med unntak av synet, ikke mindre funksjonsdyktige enn andre dyr.

laget bestemte seg for å frede den, i samråd med lokalbefolkningen, og lokale jegere slo spøkefullt fast at det ikke var snakk om å la danske jegere komme til Steigen.

MUTASJON

Albinisme hos dyr er ikke nødvendigvis et enten eller. Det kan være gradvis albinisme hvor dyret eller fuglen er flekkvis hvit og normalfarget. Alternativt kan det være en blekere farge, eller hvit pels eller fjædrakt,

men normalfargede øyne og klør eller klauver. Det er bare ved total albinisme at også øynene er røde fordi det helt mangler fargepigment.

Albinisme skyldes en mutasjon eller genforandring hvor produksjonen av fargestoffet melanin uteblir. Hos menneske er det hele seks forskjellige gener som koder for dannelsen av melanin. For å være totalt albino må det være flere av disse genene som svikter i syntetiseringen av fargestoffet.

OFTE SELEKTERT VEKK

Som for de aller fleste «negative» mutasjoner er arveegenskapene for albinisme recessivt. Det vil si at man må arve det fra begge foreldrene for at det skal slå til. Man kan gjerne være bærer av arveegenskapen i den ene delen av et kromosompar, uten at det viser seg i eget utseende.

Ved total albinisme hvor øynene er helt røde og uten fargepigment i iris, fører det lett til at altfor mye lys slipper inn gjennom øyet og fører til dårligere syn og på sikt også skader i øyet. Ut over dette er det ikke påvist at albinoer blant mennesker og dyr har nedsatt vitalitet eller motstandskraft mot andre skader eller infeksjoner.

Helt hvite eller fargeløse dyr vil imidlertid være lettere å oppdage for predatorer og derfor på lang sikt selektert vekk i naturen. Nettopp

UTFORDRING: Et av de største problemene med hvite dyr er at de er enkle å se for rovdyr.



Tom Schandy

dette nyttes av reindriftens folk for lettere å lokalisere reinflokkene. Der holdes det ofte helt hvite rein. Også i enkelte villreinområder forekommer slike «Judaser» blant reinen.

LEUKISME

Isbjørn og snøgeiter er ikke albino. De har bare hvitt hårlag for bedre å kunne samle varme om vinteren. De har svart hud, nese, klauver og horn.

Albinisme kan forekomme blant pattedyr som hjortedyr, ekorn, løver og delfiner, men også blant fugler som påfugl og kråker, samt slanger, øgler og andre reptiler.

Albinisme forveksles ofte med leukisme, en annen tilstand som også gir hvit eller blek farge, men som ikke påvirker øynene. Leukisme gir ofte blå eller normale øyne, mens albinodyr har røde eller rosa øyne. Enkelte forskere mener at elgkalven i Nord-Norge nettopp har leukisme, ikke albinisme.

LITEN GENETISK VARIASJON

Albino-grevlinger er også sjeldent, men har også blitt observert enn rekke ganger de siste 15 årene.

I Trøndelagområdet lurte man på om frekvensen av albino og delvis albino-grevlinger er noe høyere enn eller i Skandinavia. Dette skal i så fall være en indikasjon på at det i sin tid var ganske få grevlinger som koloniserte Trøndelag, antagelig via Jämtland og Sverige.

Hvis det ved ren tilfeldighet var noen av grevlingene som kom til Trøndelag som var bærer av genene for albinisme, så vil det når bestanden har sitt opphav i noen få dyr bli slik at denne egenskapen opptrer hyppigere enn ellers. Dette er såkalt genetisk drift, og vi finner det hos mange dyrearter hvor opphavet til bestanden er bare noen få dyr. Et eksempel på det er dåhjort hvor det en gang i historisk, eller helst førhistorisk tid var bare noen ganske få dyr som overlevde på jorden. Det er nesten ikke genetisk variasjon hos dåhjorten som i dag er tallrik i mange land, bortsett fra på ett eneste punkt,

og det gjelder farge. Her har sikkert mennesket forsøkt å ta vare på alle fargevarianter fra nesten helt svarte individer til de normalfargede med hvite dråpler og over til de helt hvite. Dette har vært mulig fordi dåhjort har vært holdt i dyreparker siden romertiden.

Noe tilsvarende ser man i Sør-Afrika i dag, hvor farmere avler fram hvite, svarte og normalfargede springbukker og blesbukker for å tiltrekke seg betalingsvillige amerikanske jaktturister.



NTB

VANLIG: Albinogrevling er ganske vanlig i Trøndelag.



Kai Jensen

ALBINISME

Kjennetegnes av hvitt eller blekt utseende. Pelsen, fjærene eller huden mangler pigment, noe som gir en hvit eller svært lys farge.

Røde eller rosa øyne skyldes at blodkarene i øynene blir synlige gjennom den manglende pigmenteringen i regnbuehinnen

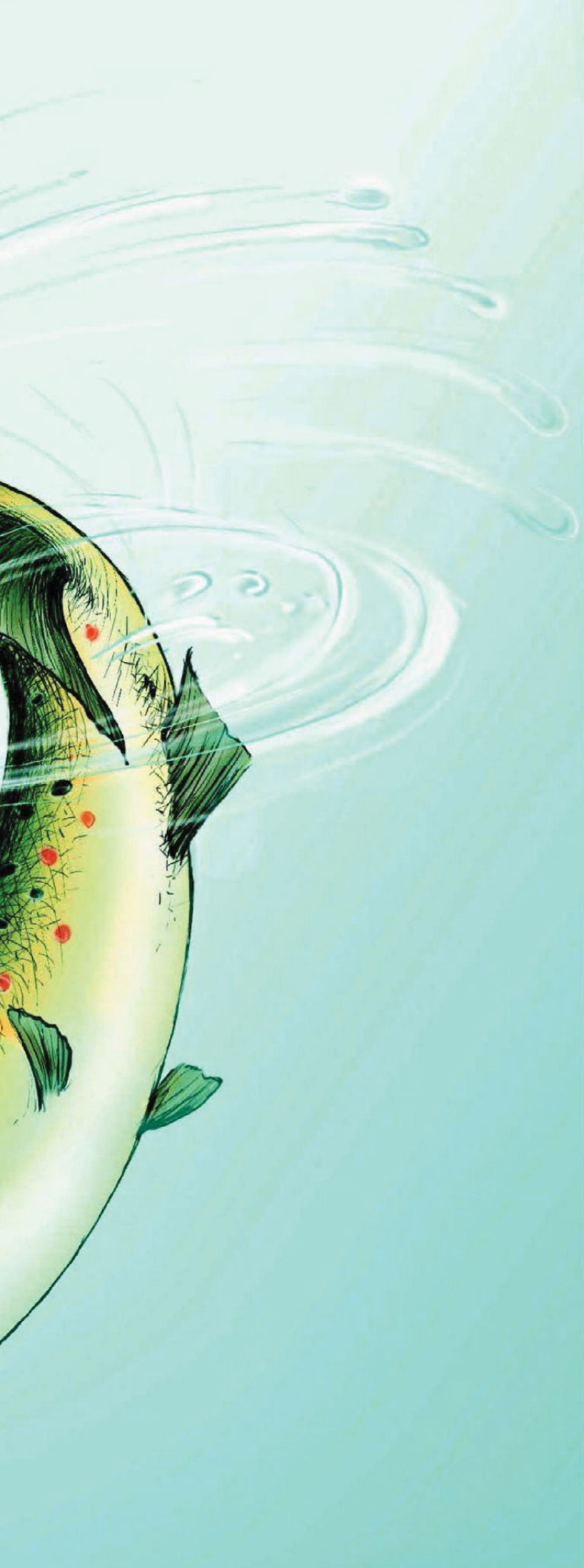
De har dårlig syn og er ofte følsomme for lys fordi de mangler pigmenter som beskytter mot UV-stråling.

BEVARER: Mange albinodyr, som denne alligatoren, blir tatt hånd om i dyreparker, fordi de er så spesielle. Det kan være med på å sikre deres overlevelse.



NTB





PLASKVAKETS HEMMELIGHET

Fisken angriper flua med dødsforakt i et voldsomt plaskvak, men du er sjanseløs og klarer ikke å kroke den. Det kan få voksne menn til å gråte. Eller begynne å tenke ...

Tekst: Terje Bomann-Larsen



Pål Krogvold

GOD

MUNNFULL:

Den digre døgnflua *Ephemera vulgata*.

Jeg har alltid ment at fiske er best live, men har likevel puttet en DVD i spilleren, og følger to erfarne og utvilsomt dyktige fluefiskere på ørretjakt ved et fristende fjellvann. Den store døgnflua *Ephemera vulgata* klekker, og lokker vannets største kubber opp til vakrest.

Den ene fiskeren er likevel frustrert. Gang på gang vaker stor fisk



Terje Bomann-Larsen

PLASK: En tørr, høytflytende vulgata dun druknes ofte i et plask.

på flua hans, men det er ingen tung motstand når tilslaget kommer. Selv om timingen tilsynelatende stemmer, blir kompisene enige om at den fiskeløse slår til for raskt – og jeg får en mistanke om at teorien er riktige enn de aner. Mens karene på skjermen grubler, vandrer tankene mine et kvart århundre tilbake.

MISTANKEN VEKKES

Jeg går langs Håkastulelva på Sauheradsfjella, og lurar på om det er noen vits å prøve, da et kraftig plask ved motsatt bredd gjør avgjørelsen enkel. Siden det er vårfluetid, knytter jeg på en stor Streaking Caddis, og innen jeg rekker å kaste, smeller det igjen på samme sted. I spent forventning legger jeg flua et par meter oppstrøms fra standplassen og lar den drive.

Plasket kommer og sender hjertet opp under adamseplet. Tilslaget er ren refleks, men alt jeg kjenner er et lite rykk før snøret blir slakt. Jeg fortsetter nedover hølen, men verken ser eller kjenner noe mer. Likevel vil jeg gå en runde til, men skifter

til en muddler som går like under vannflata. Jeg går nedover på laksefiskervis, men merker ingen ting før jeg er på hot spot. Da kjenner jeg et

bestemt drag i snøret, og denne gangen sitter den.

Fornøyd kan jeg håve den største jeg har fått i denne lille elva, men nærmere gransking får meg til å stusse: Det er revet en liten flik av halefinnen, og det har skjedd nylig, for såret blør. Det forklarer det lille nappet jeg kjente, men hvorfor halefinna? Hvis den gikk etter flua, er det ulogisk at jeg skulle kroke den der?

Mens jeg grubler, kommer jeg på hva en erfaren fluefiskers fortalte meg en gang: Ørreten vaket med voldsomme plask på store vårfluer, men det var komplett umulig å kroke dem. Elva var liten, og det var mulig å se på nært hold hva som skjedde. Fisken gikk ikke rett på insektene, men slo dem først ned i vannet med sporden. Først når de lå halvdruknet i vannfilmen, ble de slukt.

INGEN MOTSTAND

Jeg innrømmer at jeg først tok historien med en klype salt, men opplevelsen ved Håkastulelva fikk meg til å tenke at det kunne være mer enn ei fiskerskrøne.

Seinere skulle jeg oppleve at fenomenet ikke bare angår vårfluer, men



Terje Bomann-Larsen

PLASK 2: En stor vårflueimitasjon som Streaking Caddis blir ofte slått ned med sporden.

« Fisken gikk ikke rett på insektene, men slo dem først ned i vannet med sporden. Først når de lå halvdruknet i vannfilmen, ble de slukt.

også de store døgnfluene: Innunder Holtefjell ligger et vann der vulgataen klekker midt i juni, og plaskene som bryter vannspeilet, setter fart på adrenalinpumpa. Gang på gang legger jeg den høyreiste dunimitasjonen i banen til vakende storørret, og nesten like ofte gjør fisken et voldsomt utfall mot flua. Men aldri kjenner jeg motstand i tilslaget.

Da kommer jeg til å tenke på hendelsen på Sauheradsfjella, og tenker at jeg har valgt mellom å droppe tilslaget, og vente til fisken har gjennomført prosedyren, eller bytte flue.

Siden jeg sliter med å styre refleksene når vannflaten eksploderer, og mistenker at ørreten vil avsløre bløffen når flua er druknet, velger jeg det siste: Jeg klipper av dunimitasjonen og finner fram en tørr klekker. Denne vingeløse flua imiterer et stadium der insektet ikke kan slippe unna, og fisken kan ta direkte i et rolig «head and tail»-vak. Det er akkurat det som skjer, og neste fisk er fast.

DET ENDELIGE BEVISET

Med en avstand på mer enn tjue meter til seansen, har gutta på DVD-en ingen mulighet til å avsløre plaskvakets hemmelighet. Men jeg kan gjøre som fotballkommentatorene på TV når de skal avgjøre om det virkelig var offside, eller om linjemannen er en dust.

Jeg spoler tilbake, og kjører sakte film – om igjen og om igjen til jeg er sikker: Det er ingen ørret som dukker opp og åpner kjeften for å sluke den frustrertes flue. Det eneste som synes, er vannsprut. Den skyldes neppe en brå manøver for i siste øyeblikk å unngå en nyoppdaget krok, for vakene på ekte vulgataer i området har samme form. Men den formen har ikke vaket som gir triumf

for kameraten: Her går hele bevegelsen i rett linje mot flua, og kroking er knapt til å unngå. Tilfeldig? I så fall ligger den i fluevalget: Mens den fiskeløse kjører tørt, har kompisen valgt ei nymfe som henger like under vannfilmen etter en vingesekk av skumplast, akkurat så dypt at fisken ikke trenger å drukne den.

KONKLUSJON

Det ser ut til å være to forutsetninger for at ørreten skal bruke druknetaktikken: Insektene er store, og står høyt på vannet, med mulighet til å unnsnippe. Men mer nøyaktig når og hvorfor, aner jeg ikke, og det er ingen tvil om at både Streaking Caddis og dunimitasjoner av store døgnfluere som regel er effektive fiskefangere.



Terje Bomann-Larsen

HEAD AND TAIL: En nymfeimitasjon som henger i vannfilmen, tas i et rolig rullevak.

Stor ørret bruker ikke unødig energi, og sløser ikke bort krefter på å lage støy. Enhver vakform gir fluefiskere en kode å knekke, og når stor fisk plasker, er det all grunn til å skjerpe sansene. ●



Terje Bomann-Larsen

HEAD AND TAIL 2: Mens en Superpuppan fanget i filmen kan slukes i ro og mak.



SPINNERNE ØRRETEEN SLUKER

Vi har testet lette spinnerne over hele landet, i all slags vær og på mange ulike vann. Nå kan vi fortelle deg hvilken som er den aller beste.

Med noen få unntak ble det svært jevnt når de aller beste spinnerne ble testet opp mot ørrethestanden her til lands. Mellom annenplass og nummer 12 skilte det bare seks ørret, fra 25 til 19, men vinnerspinneren var langt foran røkla.

Mepps Aglia #1 CRD viste seg å være den suverent beste lette spinneren for å ta ørret. Hele 40 ørret lot seg lokke av den kobberfargede sluken med røde prikker på 3,5 gram, hele 15 flere enn neste på lista.

På annenplass finner vi også en kobberfarget variant, nemlig Panther Martin Classic Regulars Copper

Black/Yellow, også den på knappe 3,5 gram. 25 ørret bet på, og av dem var hele åtte stykker over 500 gram. Dette gjør den til den mest suksessfulle for de store ørretene. Seks av fiskene som bet på vinner-slukene, var over halvkiloen.

ABBOR PÅ KROKEN

Også i bunn av lista var det forholdsvis store sprang. Myrans Lille My Kobber kom rett og slett til kort, med bare åtte små ørret som bet på. Flere av testfiskerne bemerket at den 1,5 gram tunge spinneren rett og slett ble for lett.

En av fiskerne tok imidlertid fem

abbor på Lille My, noe som tyder på at denne spinneren kanskje rett og slett egner seg best på mindre fisk.

Abbor var for øvrig den «fremmedarten» som bød seg fram flest ganger. Hele 12 av spinnerne fikk abbor på kroken, mens gjedde beit på fire og røye på tre.

BILLIG OG BRA NOK

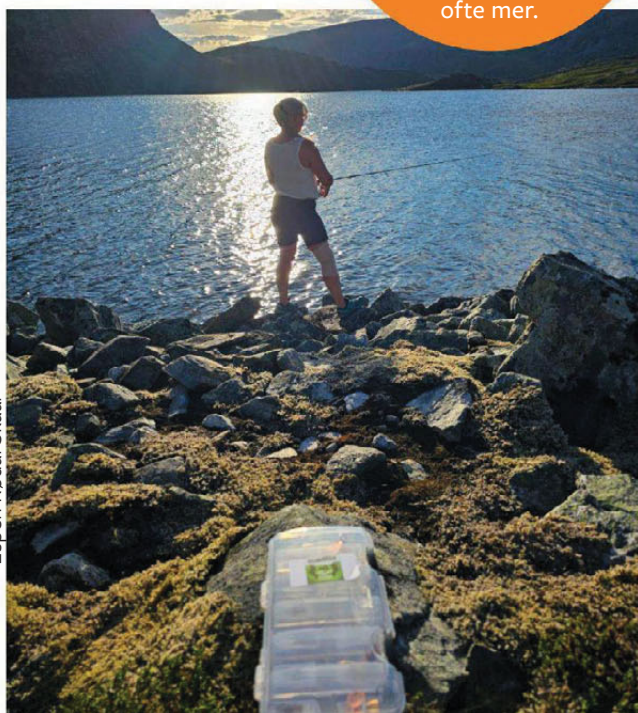
Med unntak av Lille My var det ingen av slukene som gjorde seg helt bort i vår test.

Mjøsa-spinnerne til Europris, som kommer i en sekspakning til 99,50, kom et stykke ned på antall ørret som ble tatt, men begge var i >>>



107 FISKETURER

Panelet har gjennomført 99 tester med spinnerne, som har blitt prøvd ut minst fem ganger hver, ofte mer.



Espen Rødal Skaar



Best i test

Kobberfargede **Mepps Aglia #1 CRD** med røde prikker (3,5 gram) ble soleklar testvinner, et lite hav – eller en innsjø – foran konkurrentene. Det var den som lokket flest ørret til å bite på kroken, hele 40 stykker i alt.

De to krokene fra Panther Martin veier like mye, 3,54 gram, og har produkt-navn med noen bokstavers forskjell. Men der stopper likhetene. **Panther Martin Classic Regulars Copper Black/Yellow** var nest best i test, og lokket 25 ørret til å bite på kroken, deriblant åtte av de største. Det gjorde spinneren til den mest suksessfulle når det kom til å fange ørret over halvki-loen.

Panther Martin Classic Fly Gold/Brown var en av de svakeste i testen med bare 16 ørret på kroken, imidlertid scoret den høyest av alle når det kom til å fange annen fisk. Ni fisker, deriblant abbor og røye, lot seg lokke av gullfarge og flueimitasjon.

Nappvinneren ble **Spesial Spinner BL** (4 gram). 41 ganger kjente fiskerne på sikre napp, uten at de fikk fisken opp.

SLIK HAR VI TESTET

Testen av spinnere er gjennomført våren, sommeren og høsten 2024. 25 ivrige sportsfiskere fikk tilsendt et ferdig pakket og merket spinnersett i fjor vår. Til sammen fikk vi tilbake 16 godkjente testresultater.

Tester med mangler blir ikke inkludert i testresultatene. Mangler kan være at hver spinner er testet for lite, eller at testrunder er gjennomført uten at alle spinnerne har blitt testet.

Oppgaven til testerne er å teste alle spinnere med minimum fem kast i minimum fem omganger.

Testerne blir også oppfordret til å teste spinnerne i ulike rekkefølger, slik at spinner nummer én i sluskrinet ikke alltid er den som havner først i vannet.



46 KAST PER ØRRET

Med et gjennomsnitt på 10 kast per spinner per tur, ble det trukket en ørret på land for hvert 46. kast. For vinner-spinneren holdt det med 25 kast for å få ørret på kroken, mens testens minste spinner trengte 124 kast for å få fast fisk.



16050 KAST?

Dersom testfiskerne har utført ti kast på hver sluk, under hvert fiske, er dette antallet kast til sammen i testen.



STORE OG SMÅ: Både fisk og fiskere kom i flere størrelser, her er det 5 år gamle Emma Dannemark Skaar som viser fram en akkurat passe stor fisk.



STØRRELSEN TELLER

Myrans Mira visste seg å være gullverdt i slukboksen, og med 23 ørret og 32 sikre napp, var den helt i tetsjiktet i årets test. Lillebror Myrans Lille My var testens taper, med åtte ørret på kroken og bare 19 napp.

toppsjiktet når det gjaldt antall sikre napp, henholdsvis 34 og 35.

Bare tre spinnere noterte seg for flere napp, foruten vinneren Mepps Aglia var det den svarte Spesial Spinner BL med gule prikker, og Myrans Panter i kobber med røde prikker.

LITEN PRISFORSKJELL

Dette tyder på at fisken tydeligvis ikke bryr seg all verden om hvilken

farge som prøver å lokke den til seg. De to øverst plasserte spinnerne var riktignok kobberfarget, men både svarte og gullfargede spinnere følger på de neste plassene.

Det var for øvrig ikke de største prisforskjellene å spore i testen, de fleste av spinnerne legger seg mellom 59 og 99 kroner, med vinneren i det øverste sjiktet, og andre- og tredje-plassen i det nederste.



SPINNIVILT: 379 fisk lot seg lokke av våre spinnere i årets test. Her en ørret som har latt seg friste av Grub-spinner fra Savage Gear.



TESTER 1

ROY JENSEN

En gjenganger på Villmarkslivs sluktester, som forteller om en svært varm sommer, med tidvis sydenvarme, som har gitt noe variert fiske og lite rennende vann.

Han har ikke normalt med seg små spinnere på fisketur, men etter testen har han planer om å begynne med det.



Privat

TESTER 2

JOHAN MIKKEL TORNENSIS

Med 32 fisk på fem registrerte fisketurer, må man kunne si Johan Mikkelt var effektiv i fjor sommer. De fleste av dem litt mindre ørret, men en sværing på halvannen kilo og en gjedde på to, trakk opp snittet.

– Jeg fisket også i Sverige i sommer, men disse glemte jeg igjen i sommerstugan. Samboeren min skulle ta de med i høst, når hun var innom, men fant dem ikke. Sannsynligvis har de havnet i søpla når vi har høstrengjort på slutten av ferien, forteller han.



Privat

TESTER 3

JO MATBERG

En av testerne som gikk grundigst til verks i år. Han var på 13 turer med slukboksen, og selv om han måtte gå slukkøret tilbake en del av gangene, ble det 15 fisk som bet på i løpet av sesongen.

På bildet ser vi ham med to av dem, og Jetnamsklumpen i Børgefjell i bakgrunnen.



Privat





1. MEPPS AGLIA #1 CRD 3,5G

Kobberfarget med røde prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 40
ANTALL SIKRE NAPP: 40
ANTALL BONUSFANGST: 4
PRIS: 99,-



2. PANTHER MARTIN CLASSIC REGULARS 3,54

Kobber, svart/gul

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 25
ANTALL SIKRE NAPP: 31
ANTALL BONUSFANGST: 0
PRIS: 75,-



3. DAM EXECUTOR SPINNER 2 4G SINKING

Gullfarget med oransje prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 25
ANTALL SIKRE NAPP: 33
ANTALL BONUSFANGST: 0
PRIS: 59,-



4. ABU GARCIA DROPPEN 4G LF

Kobberfarget med røde prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 24
ANTALL SIKRE NAPP: 29
ANTALL BONUSFANGST: 3
PRIS: 69,-



5. MYRANS MIRA GULL 5G

Gullfarget med små røde prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 23
ANTALL SIKRE NAPP: 38
ANTALL BONUSFANGST: 8
PRIS: 99,-



Gunnar Aarseth



6. SPESIAL SPINNER CR 4G

Kobberfarget med røde prikker

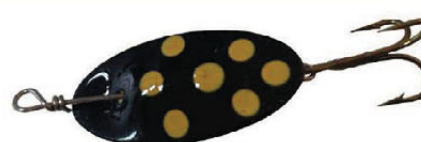
ANTALL ØRRET PÅ LAND: 23
ANTALL SIKRE NAPP: 30
ANTALL BONUSFANGST: 0
PRIS: 89,-



7. TASMANIAN DEVIL BLADE THUNDER 5,4G

Svart med gule prikker og oransje detaljer

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 22
ANTALL SIKRE NAPP: 23
ANTALL BONUSFANGST: 1
PRIS: 90,-



8. SPESIAL SPINNER BL 4G

Svart med gule prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 22
ANTALL SIKRE NAPP: 41
ANTALL BONUSFANGST: 2
PRIS: 89,-



9. ABU GARCIA FAST ATTACK LF 4,5G

Sølv med røde prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 21

ANTALL SIKRE NAPP: 23

ANTALL BONUSFANGST: 4

PRIS: 69,-



10. MYRANS PANTER 5G

Kobber, med røde prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 19

ANTALL SIKRE NAPP: 37

ANTALL BONUSFANGST: 3

PRIS: 89



Espen Rodal Skaar



11. SAVAGE GEAR GRUB SPINNER #1 3,8G

Kobberfarget

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 19

ANTALL SIKRE NAPP: 34

ANTALL BONUSFANGST: 8

PRIS: 69,-



12. MJØSA SPINNER 5G

Kobber med røde prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 19

ANTALL SIKRE NAPP: 34

ANTALL BONUSFANGST: 6

PRIS: Del av 6-pakk til 99,90 kr (16,65kr/st)



13. PANTHER MARTIN CLASSIC FLY 3,54 G

Gull/brun

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 16

ANTALL SIKRE NAPP: 30

ANTALL BONUSFANGST: 9

PRIS: 75,-



14. MJØSA SPINNER 5G

Svart med gule prikker

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 15

ANTALL SIKRE NAPP: 35

ANTALL BONUSFANGST: 0

PRIS: Del av 6-pakk til 99,90 kr (16.65kr/st)

LOT SEG LURE: Pål Atle Fagerli fra Dombås fikk narret disse ørretene på kroken i fjor sommer.



379
FISK PÅ LAND

Til sammen ble det tatt opp 360 fisk, hvorav 321 ørret. 47 av ørretene veide over 500 gram.



15. MYRANS LILLE MY 1,5G

Kobber

ANTALL ØRRET PÅ LAND: 8

ANTALL SIKRE NAPP: 19

ANTALL BONUSFANGST: 5

PRIS: 109

Pål Atle Fagerli



Av John
Arne Tungen
og Aktivt
Testteam

LETT, ISOLERT SOMMERJAKKE

Myk og god jakke fra velkjente Klättermusen.

Siden tidlig vår har vi hatt både dame- og herreutgaven av denne lett isolerte jakken fra Klättermusen inne til test. Vi kan med en gang si at dette er en veldig behagelig jakke som passer godt som både mellomlagsjakke og ytterjakke, avhengig av vær og temperatur.

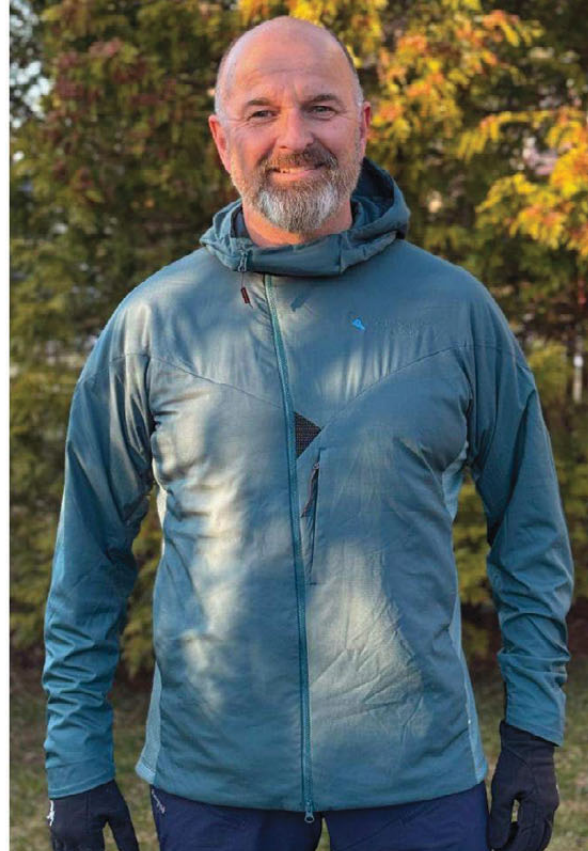
Hoveddelen av ytterstoffet er laget av mykt ripstop-stoff, noe som gir jakken god slitestyrke samtidig som den oppleves myk og behagelig, og ikke lager støy når du beveger armene eller greiner stryker mot stoffet.

Elastisk fleece på innsiden av ermene, i nakken og på innsiden av håndleddene gir god passform og bevegelsesfrihet, samtidig

som flecestoffet puster godt og håndterer svette effektivt.

Klättermusen er kjent for den skråstilte glidelåsen i front, noe som gjør at du slipper å ha glidelåsen rett foran haka når du trekker den helt opp. Brystlomma er plassert litt lavere enn vanlig, noe som gir god tilgang til innholdet. I tillegg har jakken to lave frontlommer med god størrelse og glidelås. Den ene lomma kan brukes som oppbevaringslomme for jakken når du ønsker å pakke den bort. Jakken har en god hette og god lengde på ermer og rygg. Passformen er normal til litt løs.

Dette er en flott jakke som kan brukes gjennom store deler av året.



GONDUL

www.klattermusen.com/no

Pris: 3200

Vekt: ca. 400 g

Material: 100 % resirkulert polyester

Isolasjon: Gold Active Primaloft 40g/m² og 50g/m²

Egen dame- og herreutgave, flere farger tilgjengelig, XXS-XXL

- + Meget behagelig, passform, stort bruksområde, slitesterk
- Lite negativt



LANG OG KORT BUKSE

Opp gjennom årene har vi testet en del slike zip-off bukser der man kan ta av buksebena slik at en står igjen med en shorts eller kortbukse. Vi kan ikke si at vi helt har falt for konseptet, da glidelåsen rundt lårene ofte drar ned helhetsinntrykket når det gjelder både design og opplevd komfort.

Men med disse nye buksene fra Bergans har de klart å løse «komfortproblemet». Her merker en nærmest ikke glidelåsen under praktisk bruk. Vi hadde mørk blå farge på testbuksene våre, da var heller ikke designdetaljene som må til for å få på plass glidelåsene så veldig synlige.

Buksene er lette, gir god beskyttelse mot vind og tørker raskt om de blir fuktige. God passform på buksebena slik at de ikke henger over knærne. Vi kunne tenkt oss litt bedre passform i skrittet, men dette kan kanskje justeres litt ved å gå opp eller ned en størrelse. Buksene har elastisk justering med borrelås i livet og gode hemper til belte.



Alt i alt en god turbukse der Bergans har klart å løse zip-off-problematikken på en utmerket måte.

CONVERTIBLE ZIP-OFF, SOFTSHELL BUKSER

www.bergans.com/no

Pris: 1799

Vekt: ca. 330 g

Material: 90 % resirkulert polyamid, 10 % elastan

Egen dame- og herremodell, flere farger tilgjengelig, str. 34-60

- + Lett, tørker raskt, god zip-off løsning
- Sjekk passform i skrittet når du prøver



KJEKT Å HA

Denne gangen har vi testet et par av produktene fra Quad Lock. Vi har testet et deksel tilpasset en iPhone, et feste til å bruke på sykkelstyre og et enkelt feste til bil der en kan skru fast et festepunkt i spilene på luftkanalene på dashbordet.

Dekselet er utformet slik at en «skruer fast» dekslet/mobilen mot festet med en liten vridning/rotasjon på rundt 15–25 grader.

Festet til sykkelstyret ligner mye på lignende løsninger fra velkjente produsenter som for eksempel Garmin. Det spesielle her er at det ikke er en sykkelcomputer, men en mobiltelefon du får festet på en praktisk og sikker måte. Du kan da bruke mobilen til å navigere, lese av

informasjon om hvor langt du har syklet, hvor fort du sykler, du kan lese av puls om du har et pulsbelte, og så videre. Du kan selvsagt også lese av veldig enkelt hvem som ringer deg uten å måtte stoppe opp og lete i en lomme etter telefonen. Du kan da svare på samtalen via høyttaler, uten bruk av handsfree, noe vi i testteamet opplever som en veldig nyttig funksjon.

Festet til bil fungerer etter samme prinsippet og gjør det enkelt å bruke mobilen til navigasjon og samtaler i en bil der du for eksempel ikke har installert utstyr til dette. Et velkjent scenario her er om en er på reise og har leiebil. Anbefales, vel anvendte penger!



QUAD LOCK, DEKSEL OG FESTE FOR MOBILTELEFON

www.quadlockcase.eu

Pris deksel til mobil: ca. 400

Pris feste til sykkelstyre: ca. 450

Pris feste til bil: ca. 500

+ Solid og funksjonell

- Litt prakt å feste mobil til sykkelmontasjen



PERFEKT TIL HELGETUR

Kåken ryggsekk er nok et av de produktene vi antar Fjellreven har solgt mest av på verdensbasis. Kåken Weekender er en ny og litt større variant på 30 liter som er perfekt til helgeturer der en ikke trenger å bære bagasjen så langt, eller som bagasje til å ha med om bord i fly på reise. Vi i testteamet har også brukt våre testmodeller som utstyrsbag til skytebanen for å få plass til alt en trenger av ammunisjon, hørselvern, pøll, pusseutstyr osv. Selv om utviklerne hos Fjellreven nok ikke tenkte på skytebanetjeneste når de tegnet Weekender, så er den mer enn robust nok til å takle denne bruken også. Weekender er laget over samme lest som en klassisk duffelbag, og kan bæres på ryggen som en sekk, i hendene som en veske eller over skuldra ved hjelp av en bred skulderreim. I tillegg til flere små lommer med glide-

lås, er det et eget rom til bærbar PC opp til 17 tommer. Praktisk og nærmest uslittelig bag fra velkjente Fjellreven.

KÅKEN WEEKENDER

www.fjellrevenshop.no

Pris: 2599

Vekt: ca. 650 g

Material: Vinylon, uten PFC

Volum: 30 liter

- + Mange ulike farger tilgjengelig
- Robust, praktisk utforming, hendig størrelse, stort bruksområde
- Lite negativt å finne





Tekst:
Peter Nagy

3700 TACKLE BAG

STILIG FISKEBAG

Når du er på fisketur, er det kjekt å ha en bag som er laget for fiskere. Plano Guide Series 3700 Tackle Bag har magneter i lokket, som holder på sluker, fluer og diverse verktøy og en hard bunn som gjør at bagen står stødig på alle underlag. Leveres med seks slukskrin og en solid bærestropp. Veil. pris: 1799 kroner.

Leverandør: Plano



TESORO LD JIGGING KOMPAKT SNELLE

Tesoro LD Jigging er en kompakt havfiskesnelle for aktivt pilke- og jiggfiske etter den store kveita og torsk og sei. Snella har en solid ramme av aluminium med tannhjul i rustfritt stål. Håndtaket er smidd og utstyrt med EVA T-bar knott for ekstrakomfort. Spakbremsen har markerte bremsekraftnivåer som gjør det enkelt å justere kraften. Veil. pris: 5199 kroner.

Leverandør: Rapala VMC
www.rapalavmc.no



TROUT NET FLOATING EKSTRADYPT HÅV

Trout Net Floating er en ekstra dyp håv. Da slipper du at ørreten du håvet hopper ut igjen. Håven er flytende, det er ålreit hvis du mister den i vannet. Et sklisikkert gummi-belegg på håndtaket reduserer uansett faren for at håven glipper ut av hånden din. Kommer i to størrelser. Veil. pris: 299 kroner.

Leverandør: Grey



RAUMA

ROBUST OG PÅLITELIG

Haspelsnella Rauma er laget for å levere den dagen du får storlaksen. Rauma kommer i to størrelser, 5000FD og 7000FD med henholdsvis 15 og 20 kilos bremsekraft. Det er nok til å sveive inn laksen du alltid har drømt om. Den sterke aluminiumsspelen har god plass til sene, kropp og rotor i aluminium, drev i flyaluminium, kraftig bøyle og 6+1 kulelager i rustfritt stål er detaljer som gir en driftssikker snelle. Veil. pris fra 1499 kroner.

Leverandør: Solvkrøken

MORILD TROUT

STADIG NYE FARGER

Ørretsluken Morild Trout friskes iblant opp med nye farger, som trigger ivrige fiskere til hogg i salgshyllene. Du skal ikke se bort fra at ørreten også reagerer når det kommer fremmede på besøk.

Det går rykter om at spesielt grønn og blå Morild Trout skal være svært gode i fjellvann. Sluken har en aktiv og smidig gange i vannet, også under langsom innsveiving, og er derfor et godt valg til grunne vann.

Veil. pris: 89 kroner.

Leverandør: Solvkrøken





Tekst:
Peter Nagy



RETRO PILE JAKKE VARM OG DEILIG

Hva er det med fleecejakker? De er jo litt gubbete, men likevel vil alle ha dem. Det er vel fordi de er deilige å ha på seg. Selv har jeg tre jakker, det fins ikke noe bedre å krype inn i når det er rufsete vær. Denne modellen har heter Retro, en påminnelse av at fleecejakka har eksistert en god stund, og kommet for å bli. Laget i 100 prosent resirkulert polyester og Fair Trade-sertifisert. Veil. pris: 1839 kroner.

www.eu.patagonia.com

NORVAN 7 KJEKK VEST

Skal du ut på eventyr i joggeskoene eller klatreskoene er det kjekt å få i seg drikke underveis, og litt næring også, kanskje. Denne vesten er som skapt for lange økter, med to halvliters flasker og praktiske lommer for energibarar, eller den tynne vindjakka og andre nødvendigheter som skal være lette å ha for hånden. Vesten er laget av et lett, slitesterkt stretch-mesh-stoff som minimere bevegelse under aktiviteter. Veil. pris: 1799 kroner.

www.arcteryx.com



SUTRO LITE S MATTE CARBON INSPIRERT AV SYKLISTER

Jeg tenker alltid at solbriller beskytter mot sola og reduserer mysing, men Oakley gjør også et poeng ut av at denne Sutro-modellen skjermer mot vær og vind. Selvfølgelig gjør den det. Oakleys patenterte Prizm brilleglassteknologi sørger for et klart syn på omgivelsene og det er en fare for at du kommer til å nyste på deLillos-strofen «her kommer tøffe tøffe tøffe tøff» når du bruker dem. Veil. pris: 2310 kroner.

www.oakley.com

PIONEER 100L FOR DE LANGE TURENE

Dette er en råtass av en langtursekk, med volum på hele 100 liter. Det du ikke får plass til i denne, skal du ikke ha med på tur, du skal ikke bære deg i hjel heller. Produsentene har satt bærekomforten i høysetet, med justerbar rygg og god polstring på rygg, skulderreimer og hoftebelte. Av andre detaljer nevnes smarte åpninger i fronten og bunnen, regntrekk inkludert og lure løsninger for å feste utstyr. Veil. pris: 2499 kroner.

www.falkeberg.no



SPIRIT 9 PIGG I SKOGEN ÅRET RUNDT

Denne terrengskoen med faste pigger brukes av orienteringsløpere i verdenstoppen, men hvem som helst kan kjøpe dem og løpe i sitt eget tempo, du trenger ikke kompass heller. Årets modell er pimpet opp med et slitesterkt fibermateriale som er mykt og robust. Yttersålen har 14 faste pigger som gir knallgrep uansett årstid og underlag. Leveres i fargene Black/Lemon og Black/Magenta. Veil. pris: 1999 kroner

www.icebug.com

Av Dag
Kjelsaas

Her vurderer og
tester vi rimeligere
turutstyr. Produk-
tene er ikke testet
over lang tid

LETT TELESKOPSTANG

Teleskopstenger har sin klare fordel ved at de tar liten plass under frakt og er raske å montere. Trer du lina gjennom ringene før stanga trekkes ut i hel lengde, går dette raskere enn med andre stangtyper.

Ulempene var særlig tidligere til dels stor vekt, dårlige ringer og middels kasteegenskaper, noe som ga slike stenger et litt rufsete rykte. Noen av de bedre blant dagens teleskopstenger snur opp ned på mange av de gamle oppfatningene. En ulempe er at toppen fortsatt er

veldig utsatt for brekkasje, særlig under frakt hvis du ikke har på beskyttelseshetta.

Stanga som er testet, er utstyrt med gode ringer med zirconia-innlegg som er surret på samme måte som på delte stenger. Den er i karbon av høy kvalitet, lett, har gode ringer og er tilnærmet like god å kaste og fiske med som delte stenger. Fås også i 8 og 9 fot.

Konklusjon: Bra kvalitet, godt alternativ til delte stenger.



LAWSON ARCTIC TROUT TELE 3-15 G.

Seeberg.no

Pris: 1199

Vekt: 110 g

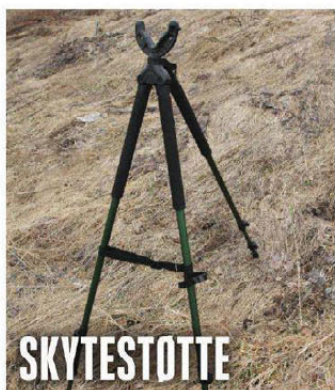
Materiale: 30 tons karbon

Lengde i hylster: 45 cm

Lengde: 203 cm

Ringer inkl. topp: 6

- + Lett. Kort under transport.
- Krever forsiktighet ved nedmontering og frakt.



SKYTESTØTTE

Særlig ved stående skyting er det krevende å holde rifla stødig på frihånd. Noen bruker derfor skytestav, teleskopisk enfot, tofot eller tripod. Øverst er det gjerne gummiert V-formet gummiert hvilegaffel der skjef-tet plasseres, som på modellen som er prøvd.

Biltemas modell har to lengdejusteringer på hvert ben. Riktig strammet gir disse sikker låsing. Det er montert reim som begrenser spriken av føttene, men kutter du denne kan beina sprikes mer, slik at støtten også i de fleste tilfeller med forsik-tighet duger når du sitter på

bakken. Dette er en noe ustabil og ikke ideell løsning.

Det er 24 cm mykt grep øverst på føttene som både er behagelig under bruk og demper lyd. Om du er nøye lar et seg gjøre å unngå lyder ved bæring og justering av lengde på føttene, men polstring også nede ville hindret lyd når føttene slår mot hverandre.

Konklusjon: Rimelig skytestøtte med noen begrensninger.

TRIPODSTATIV

Biltema.no

Pris: 599

Høydemulighet: 93-180 cm

Vekt: 1025 g

Medfølger: Trinser for bruk i snø/myr

Materiale: Aluminium

Grep øverst: Hard skumgummi

- + Polstring. Vekt.
- Dårlig egnet for lave skytestillinger.



RIMELIG TERMOS

Termos er nyttig både sommer og vinter, enten du vil ha kald eller varm drikke over lang tid. Det viktigste med termos er at de er robuste nok til å tåle røffe turer, at de er greie å åpne og helle av, at de ikke lekker og selvsagt at de isolerer innholdet godt.

Denne modellen har kopp som innvendig er i plast, og som gjerne kunne rommet litt mer. Du trenger ikke skru opp korken for å helle, men trykker bare i midten. En løsning som fungerer og gir lite varmetap. Et minus er at det etter stenging av helletuten fortsatt er igjen en liten skvett som kan havne i sekken hvis ikke termosen står vertikalt.

Et tips er å skylle termos med kokende vann før de fylles med varm kaffe eller annet drikke. Etter en slik behandling og opphold i sekkelomma i litt under 0 grader, har denne termosen



lunken drikke etter rundt 10 timer.

Konklusjon: Rimelig ståltermos.

STORMBERG TERMOS 0,7 L

xxl.no

Pris: Tilbud/ordinært: 49/99

Høyde/diameter: 295/83 mm

Vekt: 455 g

Materiale: Rustfritt stål

- + Enkel betjening
- Restskvett





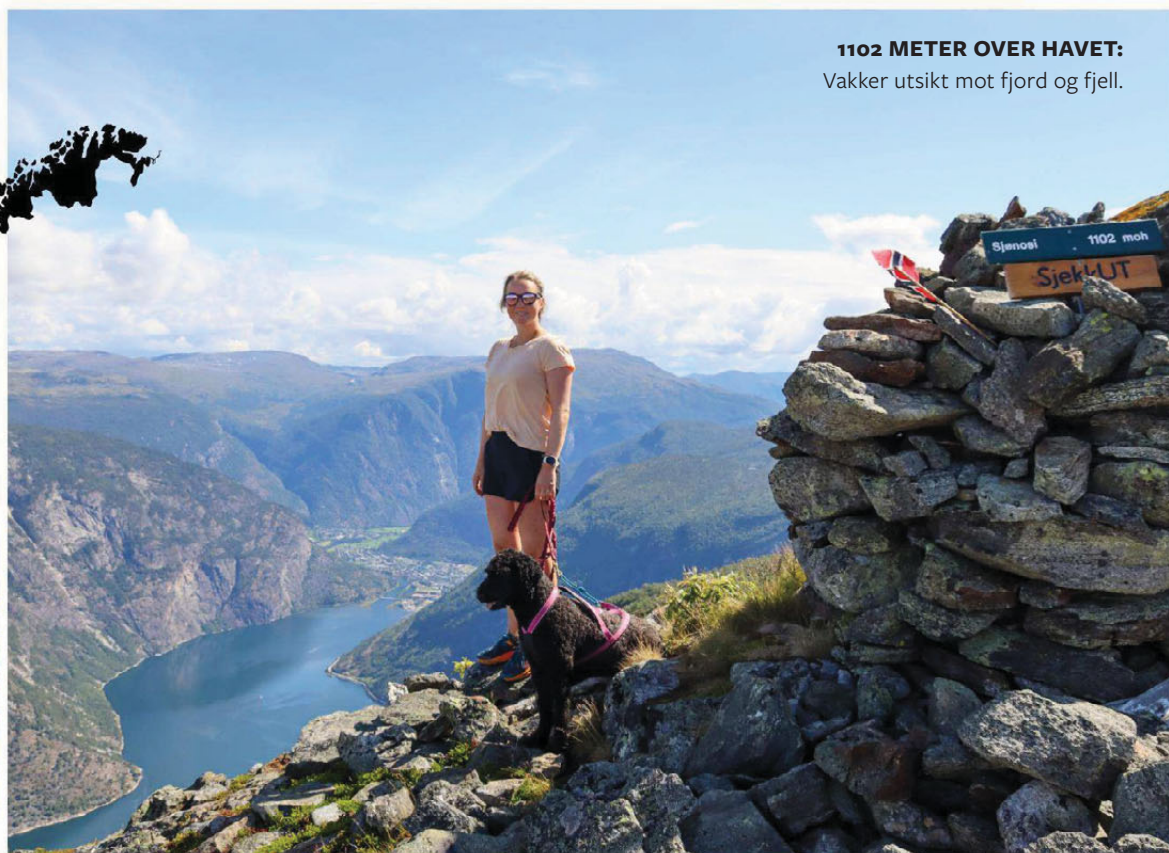
UTSIKTEN ER VERDT TUREN

Denne turen må bare oppleves, for det er vanskelig å finne en bedre utsikt over Lærdalsøyri og Indre Sogn enn fra Sjønosi!

Tekst og foto:
Ida Kathrine
Knudtzon Eriksen



Kart: Norgeskart.



1102 METER OVER HAVET:
Vakker utsikt mot fjord og fjell.

SJØNOSI

HØYDE: 1102 moh

STED: Lærdal

OMRÅDE: Indre Sogn

SESONG: Vår, sommer, høst

VARIGHET: 5 timer tur/retur

LENGDE: 10 km tur/retur

VANSKELIGHETSGRAD:

Krevende



Fra Lærdalsøyri kjør i retning Sæbø. Ta av på FV5627 som går mot Erdal(Snøveien) og følg denne forbi Helland. Se etter skilt til Glipstølen. Det er parkeringslommer langs vegen. Pass på å parkere forsvarlig for annen trafikk.

Turen går på godt merket sti. Start turen med å gå gjennom grinden som er turmerket Glipstølen. Første del av turen går bratt opp skoglia mot Glipstølen og høydemetrene går raskt unna. Etter hvert som skogen tynnes ut, får du fin utsikt mot Lærdalsøyri, noe som gir god motivasjon til å komme seg ut av skogen.

Like over skoggrensen ligger flotte Glipstølen (850 moh). Gå forbi stølen og følg stien som går til høyre. Fra Glipstølen flater terrenget ut og du går i et lettgått,

VINDHELLAVEGEN

Dette er en del av Kongevegen som går mellom Vang til Lærdalsøyri. Her får du en god porsjon av norsk kulturhistorie, vakker natur og tradisjoner. Turen har vunnet flere gjeve priser, med god grunn.

vakkert terreng som er mose- og lyngkledd. Følg stien nordover og deretter ryggen som tar deg ut mot Sjønosi. Stor varde på toppen. Nyt panoramautsikt mot Sognefjorden og ta en velfortjent og lang rast her. Denne utsikten er til for å nytes!

Returen går samme vei som opp, men jeg anbefaler å ta turen innom Grånosi (1209 moh.) før du vender snuten ned. ●





TURMAT MED RENE RÅVARER

Der mange sverger til frysetørret ferdigmat og kjedelige gryn, har jeg isteden valgt å vende tilbake til mer tradisjonelle råvarer og komponert en egen meny til inspirasjon for alle villmarkinger.

Tekst og foto: Lars Eriksen

Når man planlegger proviant for lengre turer i skog og fjell, er det mange hensyn å ta. Maten bør helst være kompakt og veie lite, samtidig som den skal ha mye næring og smak. Den bør også være relativt enkelt å tilberede, uten at det krever for mye gass eller annen brensel.

Kvaliteten på råvarene er i tillegg avgjørende for meg, og med alle disse kriteriene kan det synes som en stor oppgave å finne de rette varene. Etter noen år med prøving og feiling har jeg landet på et utvalg som gir den rette balansen mellom praktiske løsninger og smakfulle, næringsrike måltider i naturen.

GODE, ANIMALSKE PRODUKTER

Fundamentet i turmaten min er minimalt bearbejdede kjøtt- og eggprodukter. Både tradisjonsrike og mer moderne bevaringsmetoder sørger for at matvarene får lav vekt og god pakkbarhet.

En variant jeg har hatt særlig stor glede av er Friluftsmat Heleggpulver, et rent produkt som kommer i

**GOD START
PÅ DAGEN:**
Snart klar for
en næringsrik
skogfrokost.





RENE RÅVARER: Middager og mellommåltider som gir ekte energi for en fem dagers fjelltur



små porsjonspakker tilsvarende åtte egg. Dette er spraytørket eggemasse som enkelt kan tilberedes til blant annet eggerøre i felt. Jeg blander gjerne dette med tørket eller speket kjøtt. Flere produsenter har nå kommet på banen med porsjonspakker av godt, skivet kjøtt, og det finnes typer av storfe, reinsdyr, elg og annet vilt på markedet. Dette gir svært næringstette måltider som holder meg mett i lang tid.

Animalsk fett, som talg, er en annen klassiker som fortjener en renessanse blant turfolk. Ikke bare gir det langvarig energi, men det kan oppbevares lenge uten å være nedkjølt, forutsatt at man bruker en lufttett beholder for å hindre oksidering. Superfettet fra Superkraftmat er glimrende, og det finnes i flere varianter, blant annet fra elg og reinsdyr. Det vanlige meierismøret er også noe som setter god smak på de fleste retter.

Jeg vil også slå et slag for rent beinbuljongpulver som basis for ekte villmarksdrikker, eller som næringsrik smakstilsetning i turmaten. Dette er en konsentrert kilde til proteiner, kollagen, aminosyrer, mineraler og vitaminer som er essensielle på len-

gre turer. Også i denne kategorien har Superkraftmat en rekke smakfulle buljongprodukter, basert på vilt og norske gårdsdyr. Et annet alternativ finnes i nettbutikken Superstate, med buljong i pulverform fra Dense, basert på gressfôret storfe. Hvis man fra tid til annen bytter ut kaffen med beinbuljong, lover jeg at det gir et naturlig og kraftfullt tilskudd som både styrker kroppen og tilfører viktig næring.

SMAKFULL TURGRØT

I stedet for den vanlige havregrøten vil jeg oppfordre flere til å teste hirsegrot.

Hirse er en tradisjonell kornsort brukt av nomadiske folk og er også perfekt for moderne turgåere som ønsker noe næringsrikt og lett. Ikke bare er hirse rik på mineraler som jern og magnesium, det er også glutenfritt, noe som for mange kan gi en bedre følelse etter et måltid. Hirse har i tillegg et høyt proteininnhold og en balansert blanding av langsomme karbohydrater som kan holde kroppen gående, uten at blodsukkeret faller.

Når det gjelder tilberedning, har hirse nok et fortrinn over havren.

EKTE VILLMARKSDRIKK:

Ren buljong av reinsdyr som også fungerer som næringsrik smakstilsetning i turmiddagen



PEMMIKAN

En tradisjonell proviant laget av tørket kjøtt og fett som ble utviklet av urfolk i Nord-Amerika. Det har høyt kaloriinnhold og er spesielt rikt på fett og proteiner.

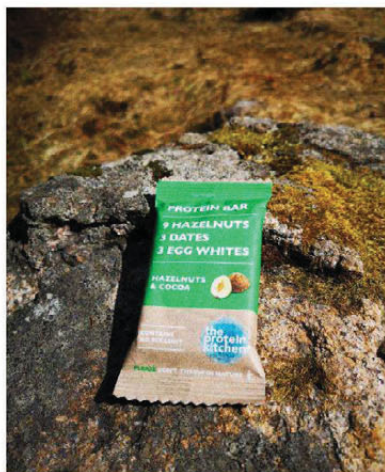
Ingredienser: Tørket kjøtt, animalsk fett, og noen ganger tilsatt tørkede bær som tyttebær eller blåbær.

Holdbarhet: Svært lang holdbarhet, opptil flere år under riktige forhold, takket være lavt vanninnhold og høyt fettinnhold.

Bruksområde: Pemmikan har blitt brukt som en energirik nødforsyning og proviant av urfolk, pelsjegere, og oppdagelsesreisende.

Dessverre har pemmikan liten utbredelse hos moderne turmatprodusenter, men i nettbutikken til Superstate finnes moderne varianter fra produsenten Cherkys.





► VELG PRODUKTER MED FÆRREST MULIG INGREDIENSER

Naturlig næring: Mat med få og rene ingredienser gir kroppen bedre tilgang til naturlige næringsstoffer, uten unødvendige tilsetningsstoffer som kan være vanskeligere å fordøye.

Bedre smak: Rene ingredienser bevarer den naturlige smaken av råvarene, noe som kan gi en mer autentisk matopplevelse i naturen.

Lett og praktisk: Enkel mat med få ingredienser veier mindre og er ofte lettere å tilberede, perfekt for lange turer hvor du vil ha minst mulig å bære på.

«Jeg skjærer tynne skiver av et helt stykke tørket reinkjøtt, og bruker honning som dipp. En ordentlig villmarksbelønning etter en lang turdag.»

Det krever gjerne litt tid før havregryn får grøtkonsistens, og det kan gå med mye gass dersom man skal koke grøt på denne måten hver morgen. Med det fjærlette hirsegrotpulveret trenger man bare å tilsette kokt vann og røre rundt til det tykner. Lar man det stå litt får grøten en konsistens mer som pudding, og det er svært lett fordøyelig.

I helsekostbutikker finnes varianter av økologisk hirsegroet, samt tørkede bringebær, blåbær og kokosflak som etter min erfaring fungerer veldig godt som smakstilsetning. Her er det egentlig bare fantasien som setter grenser. Nå for tiden finnes utallige typer av tørket frukt, tørkede bærsorter og nøtter, som kan blandes med grøten for å heve smaken. Det hele kan toppes med litt honning, og man har et skikkelig søtt turmåltid, kun med rene naturprodukter, uten tilsett sukker.

SNACKS OG MELLOMMÅLTIDER

Forskjellige typer snacks er alltid gunstig å ha lett tilgjengelig når man er ute på tur.

Mange lar seg friste av moderne energibarar, men for alle som ønsker å være bevisste på råvarer og tilsetningsstoffer, kan lista over alle ingrediensene på slike barer gi en viss avsmak. Heldigvis finnes det gode alternativer også i denne kategorien. Barer fra The Protein Kitchen som kun består av nøtter, dadler og eggehviter er et fint eksempel på god tur-snacks der produsenten selv fremhever bruken av de naturlige råvarene.

Klassiske animalske produkter som beef jerky og biltong er også gode valg for små mellommåltider, med sitt høye proteininnhold og fravær av unødvendige tilsetningsstoffer. Hos Superstate finnes flere typer fra Cherky i praktiske porsjonspakker med ulike krydder- og smakstilsetninger. Disse tørkede kjøttproduktene gir ikke bare naturlig og god næring, men er også svært holdbare og enkle å pakke med seg.

Om man ønsker noe mer lokalt,



TURGRØT MED NY VRI: Økologisk hirsegroet med tørkede bær og kokosflak smaker fortreffelig som frokost eller energirikt mellommåltid.

tilbyr mange småskalaprodusenter i Norge stykker av tørket viltkjøtt av høy kvalitet.

Til kveldsbålet har jeg funnet en ny favoritt, nettopp av slike råvarer. Jeg skjærer tynne skiver av et helt stykke tørket reinkjøtt, og bruker honning som dipp. En ordentlig villmarksbelønning etter en lang turdag.

STØTTE TIL SMÅSKALAPRODUSENTER

Det er inspirerende å vite at man kan være en motvekt i et marked preget av masseproduserte, upersonlige varer.

Ved å tenke nytt rundt turmat, kan man bruke sin forbrukermakt til å støtte småskalaprodusenter som legger sjelen sin i det de lager. Denne typen turmat gir ikke bare bedre smaksopplevelser, men er som regel også sunnere og renere, uten e-stoffer, kunstig søtning og fargetilsetninger.

Ved å velge slike alternativer tar du med deg mer enn bare næring ut på tur – du får også en dypere forbindelse til naturen, gjennom det enkle, autentiske og tradisjonsrike. ●



TRE SUPERENKLE OG SMAKFULLE OPPSKRIFTER

HIRSEGRØT MED TØRKEDE BÆR, KOKOSFLAK OG HONNING

INGREDIENSER:

- HOLLE HIRSEGRØT ØKOLOGISK
- RAWPOWDER FRYSETØRKEDE BRINGEBÆR
- BLOKING FRYSETØRKET BLÅBÆR
- HELIOS KOKOSFLAK ØKOLOGISK
- HONNINGSENTRALEN FJELLHONNING

SLIK GJØR DU:

Ha to til tre desiliter hirsegrøt i en egnet bolle. Tilsett gradvis kokende vann, og rør om til grøten får ønsket konsistens. Tilsett tørkede bær og kokosflak. Rør rundt. Etter et par minutter er bærene myke og grøten klar. Toppes med litt honning for å sette prikken over i-en på en god og søt frokost!

EGGERØRE MED TØRKA KJØTT OG PARMESAN

INGREDIENSER:

- FRILUFTSMAT EGG POWDER (SWEDISH FREE RANGE)
- TØRKA KJØTT STORFE 100 GRAM ELLER REIN 100 GRAM
- SUPERKRAFTMAT SUPERFETT ANGUS ELLER REIN
- SUPERKRAFTMAT SUPERKRAFT ANGUS ELLER REIN
- PARMESANPULVER

SLIK GJØR DU:

Ha eggepulver i en bolle og tilsett vann under omrøring til man får en tyktflytende røre. Smelt en stor spiseskje Superfett i en non-stick panne eller kjele. Hell over eggerøren og stek på lav varme mens røren skyves rundt med egnet redskap. Når det begynner å tykne, blandes Superkraft og tørket kjøtt inn i eggerøren. La det stå et par minutter før det hele toppes med parmesan. Næringstett og mettende turmiddag med kun naturlige ingredienser!

POTETMOS MED SPEKEPØLSE

INGREDIENSER:

- HOFF POTETMOS MED GRESSLØK OG MELK
- ASK GÅRD PASSE FENNIKEL SALAMI ELLER VILTEKSPERTEN SPEKET ELG
- SUPERKRAFTMAT SUPERFETT ANGUS ELLER ELG
- SUPERKRAFTMAT SUPERKRAFT ANGUS ELLER ELG

SLIK GJØR DU:

Kutt opp spekepølse i små biter og sett til side. Kok opp vann og bland potetmos i en kjele. Tilsett en skje med Superfett og en skje med Superkraft og rør sammen. Bland inn bitene av spekepølse og la det avkjøle seg i et par minutter. Veldig enkelt og veldig godt!



SMAKFULL KALORIBOMBE:

En god porsjon eggerøre med tørka kjøtt og parmesan holder deg mett i timevis.

SUPERRASK TURMIDDAG:

Høykvalitets spekepølse med potetmos og Superkraft buljongpulver som krydder



FISKEELDORADOET BLEREKVATNA

I fjellene nord for Virvassdalen i Rana kommune i Nordland fylke finnes idylliske områder der de aller fleste forutsetningene for et godt og spennende fiske er på plass.

Tekst og foto: Stig Werner



Det å studere interaktive kart på nettet er en spennende måte å finne fram til nye og forhåpentligvis ukjente fiskeperler. Ofte er steder med de beste forutsetningene allerede oppdaget, og fisketrykket er tilsvarende høyt.

Ellers kan områder med tilsynelatende spennende vannsystemer på

kartet i virkeligheten være preget av ørretbestander med overbefolkning. Men iblant treffer man blink der alt er på plass. Da er det kun opp til en selv om fiskefangsten matcher forutsetningene.

MYE VANN

Et slikt område finner man i fjellområdene rett nord for Virvassdalen i

DOBBELT LYKKE: Med både ørret og røye i kilosklassen er det grunn til å være fornøyd!

Rana kommune. Her finnes komplekse vannsystemer som inneholder alt en ørretfisker kan ønske seg.

Det største og mest kjente området går under fellesnavnet Blerekvatna. Dette er et stort område som ligger på ca. 680 meters høyde og består av ulike vann og tjern som alle har forbindelse med hverandre. Det vil si at man kan velge mellom



å fiske i små tjern eller i store vann, eller i elv. Vannsystemet er så stort og innfløkt at roter man seg inn i denne labyrinten, er det vrient å finne veien ut uten kart eller GPS.

I nordvest ligger Store Blerekvatn, i nordøst Litlblereken, i sør Steintjønn og Holmtjønn og

**KLAR FOR
HÅVING:** Ta med
stor nok håv, du
kan komme til å
trenge det ...



>>>

JUBELHOPP: Forventningene er
skyhøye i omgivelser som dette!



«Tidvis kan man føle at man er på helt andre breddegrader og heller jakter bonefish i Karibia. Her vasser man i sand med fjellvann opp til knærne og kan nesten spotfiske ørret og røye!»



noe lenger i sørvest Olatjønna, som ofte blir tatt med som en del av området.

I utgangspunktet virker ikke dette så voldsomt, men det er først når man tar med at det inne blant disse, og særlig i Store Blereken, finnes mange titall små og større øyer, holmer, utstikkende odder og nes, samt mange utspringende armer av vann, som stykker opp helheten slik at det som i utgangspunktet er et stort vann framstår som mange enkeltvis tjern, at man anerkjenner dimensjonene over strandlinjene og de mange og tette, blå flekkene på kartet. Det er derfor ingen grunn til at det skal være trangt om plassen her oppe.

NESTEN SOM I KARIBIA ...

Store Blerekvatna er det største vannet der det er litt avstand mellom breddene. Det er også her de dypeste partiene befinner seg.

Flere steder finnes forholdsvis utstrakte partier med sandstrender, der bekker og elver gjennom tiden har dratt med seg enorme mengder sand og sedimenter fra områdene rundt. Det gjør at man under sol

SOL OG

STRAND: Se bort fra temperaturen i luft og vann, og forestill deg at du er på langt sørligere breddegrader!

BRA Plass:

Steintjønna er en fin plass hvor det er mange muligheter.

og skyfri himmel og med glassklart fjellvann tidvis kan føle at man er på helt andre breddegrader og heller jakter bonefish i Karibia. Her vasser man i sand med fjellvann opp til knærne og kan nesten spotfiske ørret og røye!

I Blerekelva, som slynger seg gjennom området fra nordvest til sørøst, kan man fiske i alt fra mindre stryk og fosser, via mer stillerennende vann og dypere kulper til innbydende inn- og utos til og fra de større vanna. Og ønsker man et mer tradisjonelt fiske



SØRLIGST:
Holmtjønna er
det sørligste van-
net, og har flere
myrpartier enn
lenger nord.



➤ FISKETIPS

- Vann og tjern er forholdsvis grunne, og siden vannet er så klart, er fisken sky når sola står på og vannflaten ligger stille. Utnytt små krusninger på overflaten og skyggelagte partier for å komme i kasteposisjon.
- Ofte er det fine marbakker der sandbankene ender og møter mer normal fjellbunn, og langs disse marbakkene går det ofte fin fisk.
- Fisker man med haspelutstyr i elva, er spinnere og mark mest effektivt. Fluefiskere har gode forhold i elva, og også i flesteparten av vannene i godt vær. Imitasjoner av døgnfluer, vårfluer, stankelbein og mygg duger.
- Sluker med mye rødt i kan fiske godt, spesielt til røye. Forsøk også oransje innslag.
- Det er et variert insektliv. Sesongen for vårfluer er lang, så denne bør være med i flueboksen.

i typiske fjellvann eller et fiske i mer myraktige tjern, finner man det også.

GODE FISKEBESTANDER

Det finnes ørret av god kvalitet og størrelse, og fisk godt over en kilo er mulig.

Men slik har det ikke alltid vært. Rett etter krigen var det etter langva-



OVERNATTING: På Blerekbu er det mulig å leie seg inn. Hytta ligger midt i smørøyet!

rige undersøkelser konstatert at hele Blereken-området var fisketomt, og at det aldri hadde vært fisk der.

Rana Fiskerforening bestemte seg for å søke om disposisjonsretten over området i 10 år fra 1947, noe de fikk.

Samme sommer begynte utsetting av yngel, og i årene som fulgte, ble det satt ut yngel i flere omganger. Sommeren 1952 var det klart for inspeksjonstur til Blereken, og på denne turen fikk man to flotte fisker på ca. to kilo. Resten er historie.

I dag er det blant annet et attraktivt fiske på elvestrekningen ned mot Steintjønna og fra utløpet av Holmtjønna og et stykke nedover. Her finnes en god bestand av fisk rundt en halv kilo, men også kilosfisker tas rett som det er. På begge nevnte strekninger er det flotte forhold for fluefiske.

Steintjønna og Holmtjønna har de tetteste bestandene av ørret, og det er nok her det er enklest å få fisk.

De største ørretene svømmer tro- lig i Store Blerekvatn og i lillebroren



lenger øst. Her kan man være heldig å få på ørret opp mot et par kilo, selv om mer vanlig størrelse ligger rundt trekvart kilo. Det finnes også røye i vassdraget, og den kan bli feit og fin. Fisker oppimot en kilo er vanlig. Generelt er det i Store Blerekvatn at den er enklest å komme i kontakt med, der den svømmer ute på dypere vann.

JORDBEKKVATNA

Tre-fire kilometer i luftlinje mot øst ligger Jordbekkvatna. Dette er et mindre område ca. 650 meter over havet, og er et lignende vassdrag med mange vann og tjern med elv- eller bekkeforbindelse.

Det er fine fiskeforhold også her. Vanna har ikke like mange øyer, holmer, odder og nes, eller like mange små og større utspring som i Blerekenområdet i vest, og området virker derfor noe mer homogent.

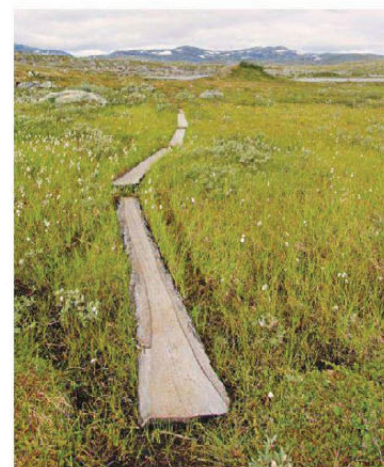
Jordbekkvatna er også ganske populære vann på vinterstid, og det

blir tatt fin fisk på isen. I områdene mellom og rundt Blerekvatna og Jordbekkvatna finnes også mange andre vann og tjern der det er gode muligheter for å komme i kontakt med voksen ørret.

Det gjelder bare å lete, for det er nok av vann å velge iblant, og det bør være muligheter for noen hver ●



SÅ LANGT ØYET REKKER: Utsikt over østre deler av Store Blerekvatn, Steintjønna og Holmetjønna i bakkant.



► ATKOMST:

Fra sør: Kjør E6 mot Saltfjellet. Noen kilometer før Polarsirkelsenteret på Saltfjellet er det skiltet til høyre inn mot Virvassdalen.

Fra nord: Kjør over Saltfjellet, og ta til venstre inn på skiltet vei mot Virvassdalen noen kilometer lenger sør. Følg veien ca. en mil innover dalen og parker på parkeringsplass ved Kaffibekken. Herfra og opp til Blerekvatna er det ca. fem kilometers gange på lettgått og stedvis kløppelagt sti.

FISKEKORT:

Statskogs Norgeskort for innlandsfiske gjelder for området.

Priser: Dagskort kr 50, dagskort familie kr 100, ukekort kr 325, ukekort familie kr 420, årskort kr 625, årskort familie kr 700.

Fiskekortsalg gjennom Inatur.no.

FANGSTMANNEN MAGNE RÅUM LURTE DØDEN

INDIANEREN FRA FOLDEREID

I utgangspunktet var han en fattig bondegutt fra Nord-Trøndelag, men som fangstmann på Grønland ble Magne Råum en hardhaus som lurte døden flere ganger.

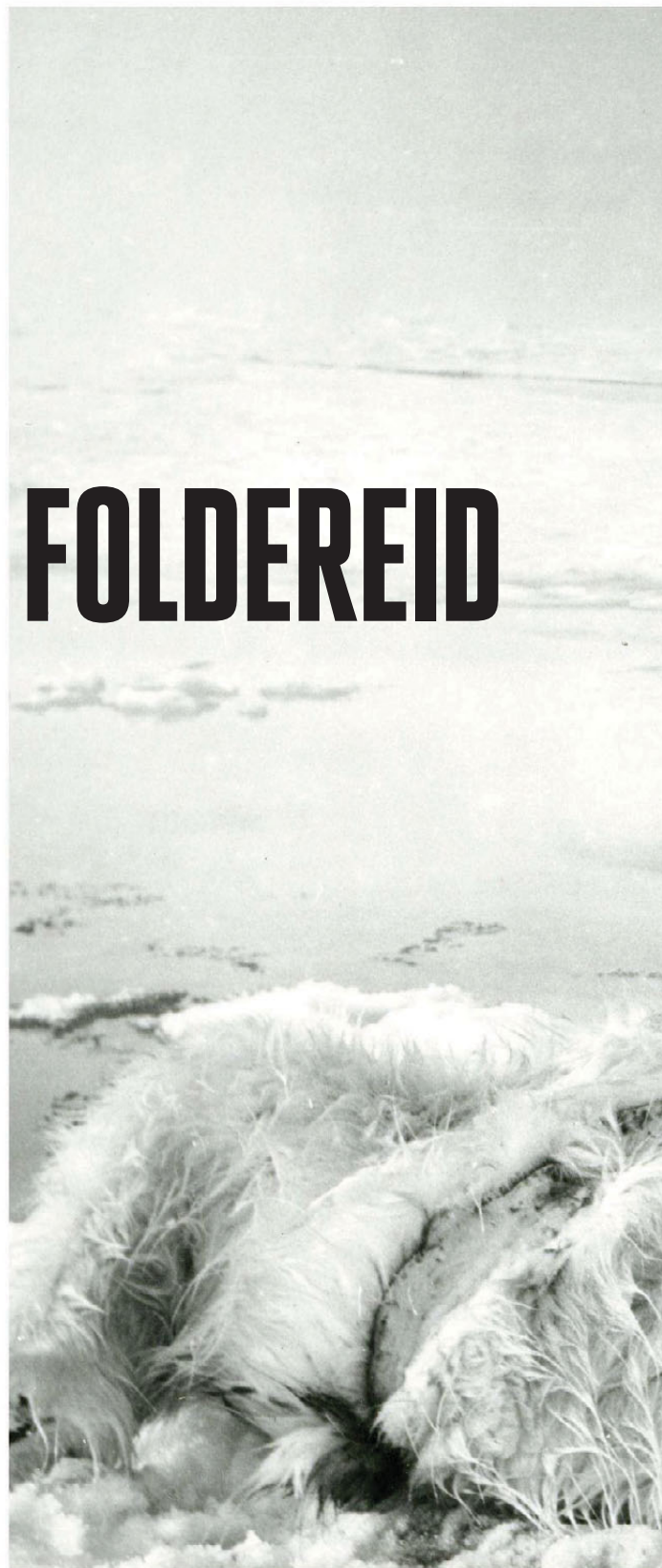
5. september, 1936: En isbjørn sto og gnagde på de to moskus-slaktene som Magne Råum hadde skutt tidligere på dagen. Magne hadde nettopp kommet tilbake fra fangsthytta hvor han hadde hentet en slede og flere hunder til å slepe dyra i hus med, og nå sto han og så på isbjørnbinna som hadde kommet ham i forkjøpet. Han la an til skudd, men motbakken hadde gjort ham andpusten og siktet lå ikke støtt. Dessuten var nok avstanden i lengste laget. Like-

vel fyrte han av det første av seks skudd han hadde i magasinet. Det ble bom. Bjørnen la på sprang mot sjøen, og Magne og bikkjene hev seg etter. Magne skjøt flere ganger, men fikk bare inn ett treff – i den ene bakfoten på dyret. Da binna kom ned på strandlinja kastet hun seg uti vannet og la på svøm innover fjorden.

EN HARD OG KYNDIG KAR

Magne var ikke en fyr som ga opp lett. Han heiv seg i båten, og snart lå han og bjørnen ved siden av hverandre i sjøen. Ideen var å presse den svømmende kjempen til å gå i land ved fangsthytta, omtrent slik man gjeter sau, men bjørnen ville det annerledes. Etter litt kaving bestemte den seg for å klatre opp i båten, og fikk framlabbene over ripa slik at vannet begynte å fosse inn. Båten var ikke stor nok for dem begge, og Magne forsøkte å dytte bjørnen ned igjen med åra, men beistet «beit over åra som om det var en brødleiv», forklarte fangstmannen til NRK mange år senere.

Med all sin kraft tok han årestumpen og dæljet binna over nesa. Den hvite kjempen sank sammen, skled av båten og ble liggende og duppe i havet. Det er en grunn til at Helge Ingstad skriver om Magne Råums år



ISBJØRNJAKT: Magne Råum (til høyre) og svenske Franz Walstein. Råum felte denne bjørnen fra skutedekket på vei inn mot Øst-Grønland i 1939.

som fangstmann på Øst-Grønland at «en mindre hard og kyndig kar sannsynligvis ville ha strøket med».

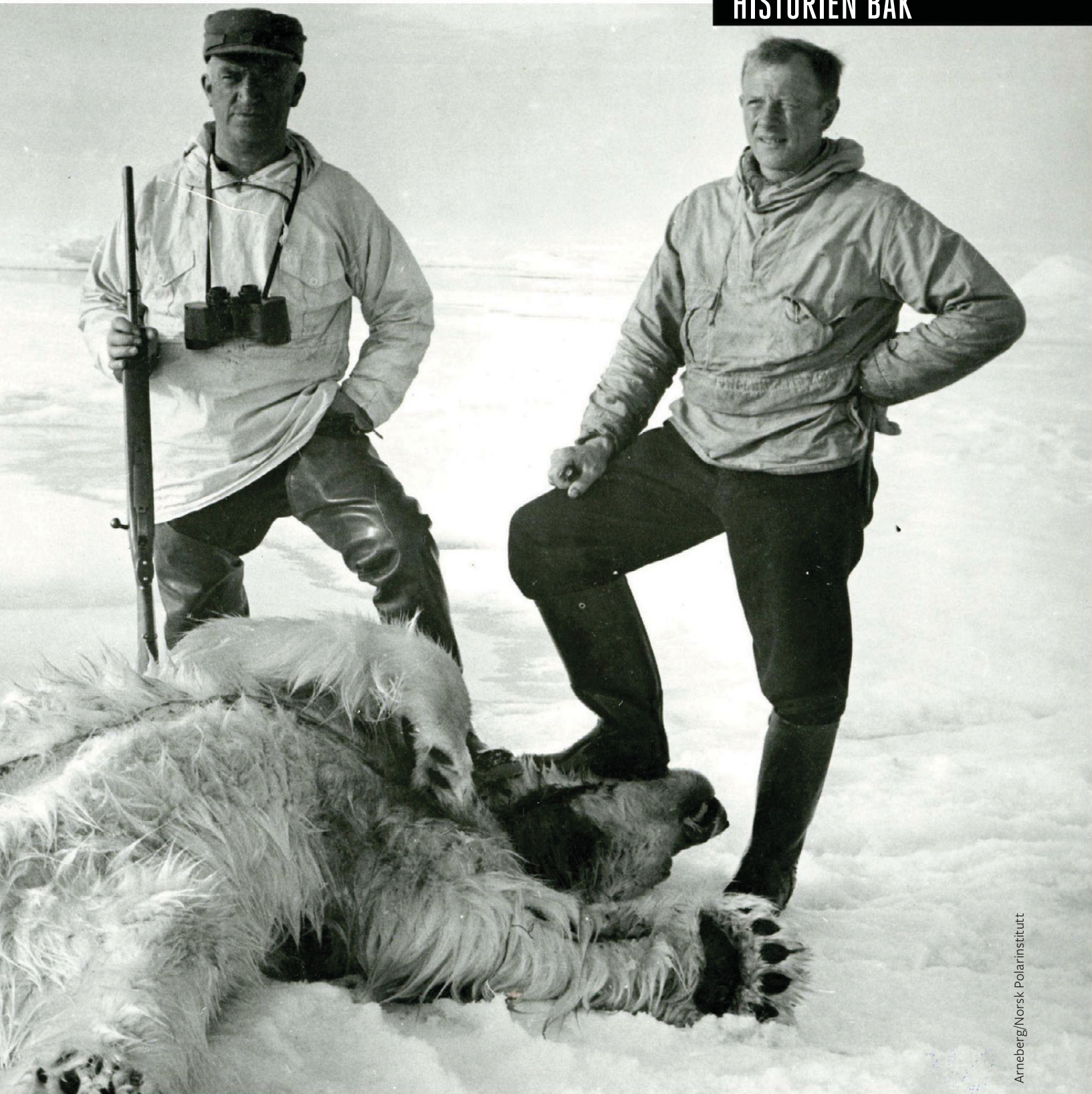
DRØMMEN OM ARKTIS

Magne Råum ble født 18. mai 1909 på Løkholmen i Foldereid nord i Trøndelag. Han var den eneste gutten i en søskenflokk på fire, og Løkholmen var ikke store plassen. Den hadde



HARDHAUSEN: Magne Råum døde på Foldereid 6. mars 2003. Han ble 93 år gammel.

Privat



Arneberg/Norsk Polarinstitutt

15 mål jord, og eiendommen rundt besto for det meste av fjell. Unge Magne måtte ta jobb som skogsarbeider for de større landeierne i området.

– De hadde noen kuer og noen sauer, men ellers var det ikke noe særlig til velstand. Det var ikke engang vei hit før på 70-tallet. Og Magne var veldig interessert i å tje-

ne penger, sier den ene sønnen, som også heter Magne.

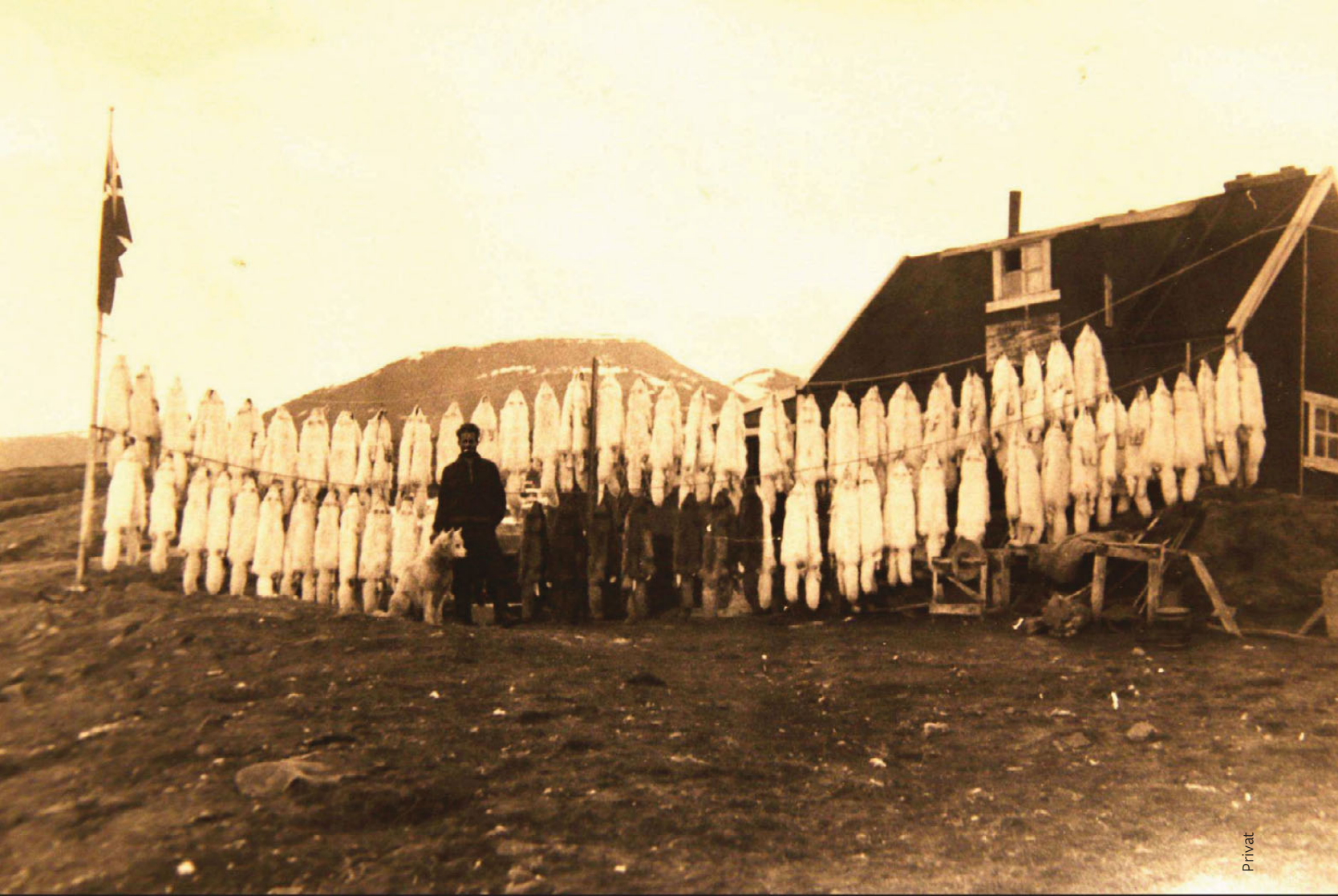
Allerede som ung gutt drømte Magne seg vekk til arktiske strøk, og i februar 1932, da han var 23 år, mønstret han på fangstskuta «Vesle-Kari» som skulle på selfangst i Kvitsjøen øst for Murmansk. Oppdraget var spennende nok, og gutta kunne skyte opptil 150 sel om dagen. Det var greit

betalt, men om bord på «Vesle-Kari» gikk praten om muligheter for grovere inntekter lenger vest.

FANGSTMANNSTILVÆRELSEN

Infrastrukturen med hovedstasjoner og små fangsthytter på Øst-Grønland hadde nemlig blitt bygget ut på slutten 1920-tallet, og det skulle ligge mye penger i fangstmannstilværel-

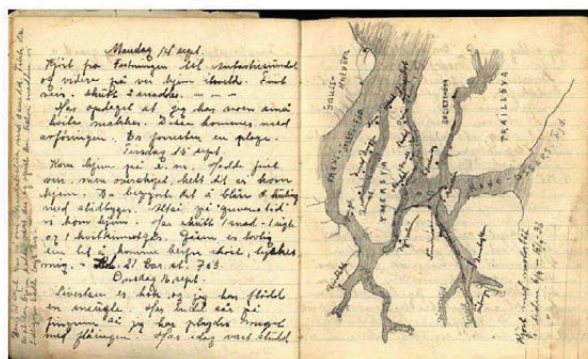




Privat

GOD REVEFANGST PÅ ØST-GRØNLAND: For et godt hvitrevskinn kunne Råum få 100 kroner. For et blårevskinn kunne han få så mye som 300 kroner.

«Det var bare en årestump igjen, og med den klasket Magne til bjørnen alt han kunne over nesa. Den hvite kjempen sank sammen, skled av båten og ble liggende og duppe i havet»



DAGBOK: Utdrag fra Magne Råums dagbøker fra Grønland.

sen. Arktisk Næringsdrift A/S hadde nylig blitt stiftet med tanke på revefangst, og de betalte 60 prosent av utbyttet til fangstmennene. I tillegg sto de for mat og annen proviant.

Å jobbe i de nordtrønderske skoger for tre, fire kroner dagen, eller å skyte sel for den saks skyld, virket som idioti når man kunne tjene opp mot 100 000 kroner vinteren på Grønland.

Etter å ha forhørt seg med Arktisk Næringsdrift fikk Magne vite at fangststasjonen Humboldt ytterst i Frans Josefs fjord sto ledig. Full av eventyrlyst, og med gode økonomiske utsikter, pakket han og kompisen Ole Klokseth rifla og hagla, og gikk ombord M/S «Polarbjørn» fra Ålesund 30. juni 1933. En måned senere satte de sine føtter på Grønland.

MINUS 60 GRADER

Historien om bondesønnen fra Trøndelag er nedtegnet i Magnes egne dagbøker, og i boken «Magne Råum – fangstmann og soldat» skrevet av Tormod Aune i 1991. I tillegg finnes det

noen små artikler om ham, og en episode av «Ut i Naturen» på NRK fra 1995 hvor han forteller deler av det han opplevde som fangstmann, og som soldat på Jan Mayen under krigen.

– Magne var veldig sosial og prat-som. Han var veldig snill og trodde på hardt arbeid, sier sønnen Magne.

I første omgang var Magne på Grønland i to år. Han og Klokseth brukte vinterdagene flittig, og satte revefeller langs en rute innover øya. Magne var kjent som en god skytter med en ekstrem utholdenhet når det kom til å gå på ski og å ro båt.

Når de kjørte rundt med hundeslede for å sjekke fellene, lå de enten i hytter eller i telt på isen. Av og til lå de seg bare i soveposen under sleden. Til NRK fortalte Magne at «på det kaldeste, når det var minus 60, lå jeg under en isbre innerst i Frans Josefsfjorden. Da lå jeg i telt på isen. Det var litt kaldt å gå ut om morgenen, men jeg hadde dobbelt sovepose, så om natta var det fint. Da sov jeg like godt og varmt som om jeg lå i stua hjemme en sommerdag».

Gutta jaktet også rype, og av og til felte de isbjørn. Om våren kunne de komme over flokker med gjess, og om sommeren og høsten felte de moskus.

Det er uvisst hva slags rifle Magne brukte på Grønland, men han hadde en JP Sauer & Sohn kaliber 12 hagle. Etter krigen brukte han en ombygd Mauser i kaliber .308 på elgjakta, og under krigen fikk han en Enfield .38 spesial-revolver.

LOT BIKKJA BESTEMME

Grønland bød ikke på særlig med sosial omgang, men Magne hadde et nært forhold til grønlandshundene. Til menighetsbladet for Foldereid fortalte han senere at han satt ute i polarnatta på julekvelden og sang julesanger for dem.

En annen historie Magne likte å fortelle, var om den gangen lederbikkja, Gamle, insisterte på å trekke

hundespannet i en annen retning enn det Magne selv ville. De skulle til en hytte, og det var snøstorm med ekstremt dårlig sikt. Til slutt ga Magne opp, og lot bikkja kjøre sitt eget løp, og tre timer senere stoppet hundespannet rett utenfor hyttedøra. Ingen vet hvor de hadde havnet om ikke Gamle hadde fått bestemme.

Slike opplevelser knytter mann og hund sammen, og det er kanskje ikke noe rart at Magne felte noen tårer da han til slutt måtte avlive Gamle på grunn av alderdom. Han flådde bikkja og tok skinnet med seg hjem til gården som minne.

FRØS TIL IS

Teft og utholdenhet, og kanskje litt flaks, var det som holdt Magne i live på Grønland. På seinhøsten 1934 gikk hundespannet i vannet midt på den islagte Frans Josef-fjorden. Vinden hadde brutt opp isen, og Magne fikk

reddet både bikkjene, rifla og deler av lasten. Han kom seg i land ved nærmest å hoppe fra flak til flak.

Magne ble værfast i nærmere tre døgn mens han ventet på at fjordisen skulle bli trygg å bevege seg på igjen. De våte ytterplaggene frøs umiddelbart til is og fungerte som vindjakke. Sammen med kroppsvarmen hindret det de innerste lagene fra også å fryse. Samtidig holdt han seg aktiv og skjøt harer som han flådde og la under klærne. Kjøttet føret han bikkjene med, men til sjuende og sist måtte han også selv spise rå hare. Til NRK fortalte han senere at: «Jeg spiste rått kjøtt, men det var all right det. Man måtte ha det når det var så kaldt. Kroppen må ha noe føring».

Etter nesten tre døgn tok han sjansen: «Jeg holdt på å gi opp. Men bestemte meg for at enten så måtte jeg legge meg på neset, eller så måt- >>>



Arneberg/Norsk Polarinstitutt

SLEDE: Seks menn, deriblant Magne Råum, drar isbjørn som ligger bundet fast på slede langsetter isen i august 1939.



HJEMME: Magne Råum bodde i det gamle huset på Foldereid stort sett hele livet. Stolen er laget av moskushorn og bjørnefellen er av selvskutt isbjørn.

te jeg over sundet. Det var nesten fire kilometer over, og da ga jeg faen. Om jeg hadde gått igjennom isen, så hadde det gått fort. Men heldigvis kom jeg meg til hytta, og da lå jeg der ei hel uke og koste meg».

– Faren min «fredet» haren etter denne episoden, så verken han eller vi ungene fikk jakte hare i Foldereid, sier sønnen.

KUNNE IKKE TAKKE NEI

Våren 1935 dro Magne hjem til Norge, men før krigen brøt ut skulle han reise til Grønland ytterligere to ganger. 28. desember 1937 giftet han seg med Ragnhild Lien som jobbet som sykesøster på operasjonsavdelingen på Namdal sykehus. Den våren bygde de ny stue på gården, og i oktober ble sønnen Arne Mathias født.

Den tiden Magne var hjemme på Foldereid jaktet han skogsfugl, og ifølge sønnen kunne han se så mange som 70 tiur på en jakt dag. Ellers dyrket han sine 15 mål jord og svingte øksa i skogen for vekslepenger.

I 1939 fikk han imidlertid et tilbud han vanskelig kunne la gå fra seg. En skipsreder på Vestlandet hadde begynt med pelsoppdrett og ønsket avlsdyr fra Grønland. Han kunne

betale 300 kroner for levende hvitrev og 1000 kroner for blårev. Med konas velsignelse dro Magne tilbake til Grønland samme år, og hadde det ikke vært for krigen kunne han nok blitt en holden mann. De alliertes handelsblokade av det okkuperte Norge førte imidlertid til at Magne mistet kontrakten med skipsrederen.

Det var et surt tap, men med krigen i full gang hadde fangstmannen fått andre ting å tenke på. Nå skulle han bli soldat, og i august 1940 gikk han om bord oppsynsskipet «Fridtjof Nansen» som brakte ham til Island for å trene.

SKJØT NED FLY

Magne ble utplassert på Jan Mayen. Oppdraget gikk ut på å observere været, og rapportere om ubåttaktivitet. Og selvfølgelig skulle den strategisk plasserte øya holdes fri for tyskere.

Det klarte de stasjonerte soldatene, og i senere tid hevdet visstnok Magne at han var norgesmester i skihopp. Under krigen var nemlig Jan Mayen den eneste frie delen av Norge, og da soldatene på øya arrangerte hoppkonkurranse, vant Magne, og ble således best i landet.



Minst to tyske fly gikk dukken på Jan Mayen under krigsårene. Den ene – et Kondor Focke-Wulf FW 200 – krasjet i fjellet på grunn av tåke. Det andre var et JU-88-fly som trolig ble skutt ned av en soldat på øya.

Selv traff Magne et annet Kondor Focke-Wulf FW 200-fly, men det er uvisst om det holdt seg på vingene, eller om det gikk ned i ishavet.

HADDE EN OPPGAVE

Med 32 måneders sammenhengende

VÅPEN: Magne hadde flere våpen, deriblant en ombygd Mauser (øverst) som han brukte på elgjakt etter krigen, og en JP Sauer & Sohn-hagle som han hadde med til Grønland.

tjeneste var Magne den som oppholdt seg lengst på Jan Mayen. Det var vaktskifte hver sjettemåned, men den gamle fangstmannen var vant med værforholdene og søkte om tillatelse til å la være å dra på perm. På spørsmål fra NRK-reporteren, som i 1995 lurte på hvorfor han ikke tok fri når han kunne, svarte han: «Nei, for jeg hadde ikke noe på Island, eller nede i England å gjøre. Der var det fest og tull. Der oppe [på Jan Mayen] hadde jeg en oppgave».

Etter krigen dro Magne tilbake til Trøndelag og fortsatte livet som bonde og skogsarbeider. Han og Ragnhild fikk til sammen fire barn. Magne fortsatte med jakt av skogsfugl, rype og elg, og er trolig en av få som har felt gaupe i bare underbuksa. Han skjøt den en morgen stående på trappa utenfor huset i Foldereid.

– Jeg mener å huske at han felte rundt 20 gauper, og han var mye på rypejakt. Han var 86 år gammel da han felte sin siste elg, minnes sønnen.

CHIEF LAUGHING BEAR

På sine eldre dager var Magne tilbake på både Jan Mayen (hvor han blant annet fikk en fjellrygg oppkalt etter seg) og Grønland, men denne gangen som mimrende gjest.

Under et slektstreff i USA ble han kjent med en indianerstamme i Montana og fikk indianernavnet Chief Laughing Bear. I programmet «Tore på sporet» kunne Magne fortelle at «Indianerne tar mer vare på naturen og verdsetter naturen mer enn oss hvite».

På spørsmål om hva som får en simpel bondesønn fra Trøndelag til å overvintre på Grønland i flere omganger, svarte han: «Det var spenning, og sånn tiden var da, var det jomfruelig land så du kom bestandig på nye trakter. Og så var det den store fangsten, slik at du skulle bli rik. Om jeg hadde vært ung, hadde jeg gjort det igjen. Kanskje jeg også hadde dratt til Canada. Jeg er glad for at jeg dro ut. Det var de beste åra i mitt liv».

Magne Råum døde på Foldereid i 6. mars 2003 – 93 år gammel. ●



PISTOL: Under krigen fikk Magne denne Enfield .38 spesial-revolveren, som var en del av standardutrustningen til det britiske militæret.

VIL DU VITE MER?

Anbefalt litteratur:

Tormod Aune: «Magne Råum – Fangstmann og soldat» (Forlaget Speilet A.S., 1991)



REVESKABBEN – naturens eget viltstelltiltak

Viltforvalter i Østfold, Åsmund Fjellbakk, kaller reveskabben på 1970- og 80-tallet oppsiktsvekkende. Sykdommen fikk store ringvirkninger for andre arter.

Tekst: Knut Brevik

Reveskabben ble første gang oppdaget i Lierne i Trøndelag i 1976, og varte til et godt stykke ut på 1980-tallet

– Det var oppsiktsvekkende ting som skjedde da reven i stor grad forsvant. Og for de biologiskinteresserte av oss, var det uhyre interessant å følge med. Her forsvant i stor grad generalistpredatoren midt i systemet, rødreven. En art så tilpas-

ningsdyktig at vi finner den både i Oslo-gryta og midt på Finnmarksvidda. En fascinerende art. Det er ikke hvert århundre slikt skjer, sier Åsmund Fjellbakk.

MER MÅR

Det førte til en voldsomt oppsving av skogsfugl, grevling og hønschauk, selv mår fikk en blomstring. Rådyrbestanden vokste, og den var i tillegg

VEN, VAKKER OG RØD: En frisk og sunn rev er utvilsomt et vakkert skue.

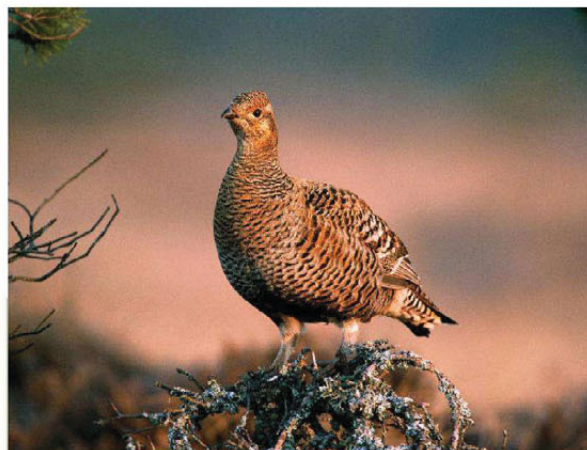
godt hjulpet av noen milde vintre.

– Med den økte mårbestanden oppdaget vi eksempelvis at skogduene fikk seg en smell. De begynte å ta i bruk hele Østfold og ikke bare de store skogsområdene. Og den dag i dag har vi mye mår i kulturlandskapet i Østfold, og faktisk flest skogduer på øyene der vi har hule trær, forteller Fjellbakk

Reveskabben fikk altså store og



Getty Images



Kenneth Johansson

► DÅRLIGE ODDS FOR UTSETTING AV SKOGSFUGL

– Når det gjelder skogsfugl, er i hovedsak erfaringene omtrent de samme som for harer. De fuglene vi setter ut, kjenner ikke området, er blottet for kunnskapen de trenger for å overleve, er sårbare og ender opp som enkel mat for Mikkel. I motsetning til vilt i naturen, som har vokst opp med predasjonspress hele tiden, har de utsatte fuglene dårlige odds. Noe bedre går det når man setter ut voksenfugl som får kyllinger. Den arten som responderer best på utsetting, er ender, hvor predasjonstrykket ikke er så stort, noe som gir mye større overlevelse.

– Det er uansett ikke lett å endre en bestand ved å sette ut dyr. De man setter ut er de som er dårligst forberedt, og det er ikke mangel på dyr eller produksjon som gjør at en bestand er som den er. Predasjon og dødelighet er det som holder bestander nede under et visst nivå. Naturen er en komplisert, svær og usentimental maskin. Og vi ser at hvis ungene får leve opp, slik det skjer i gode smågnagerår eksempelvis, har bestandene en voldsomt stor produksjonskapasitet. Da kler naturen selv fjellene med ryper.



Veterinærinstituttet

RAMMET AV SKABB: I nesten ti år fra 1976 ble revestammen truet av skabb.

til dels varige effekter. Men hva med jegernes viltstelltiltak – har de noe for seg?

– Ja, det kan være en viktig faktor. Noe har noe for seg, annet ikke, men det sørger i hvert fall for at du har en interesse av terrenget gjennom hele året, blir kjent der og kjenner viltbestandene bedre. Og om viltstelltiltaket ikke slår helt til som planlagt, vil du ha større glede av jakta og ter- >>>

IKKE ØVERST

PÅ MENYEN:

Hare utgjør bare fem prosent av kosten til reven.

«Naturen er en komplisert, svær og usentimental maskin.»

renget selv. Det vil på sett og vis gi en mer helhetlig jakt, der du bruker terrenget hele året, slik det var tidligere, sier Fjellbakk.

GODE DATA

Et viltstelltiltak som har vist seg å fungere, er skogsfuglprosjektet fra Fjella i Østfold, forteller viltforvalteren. Der har entusiastiske og dyktige folk gjort systematiske tellinger av skogsfugl helt fra 1980-tallet.

– I dette området har de sjekket leiker, fugl i kull, smånagere og insekter i blåbærlyng, forteller han.

Området har altså gode data i bunn, så det er mulig å si noe om effekten av tiltak. Skogsfuglen begynner å verpe i starten av mai, og i juni klekkes kyllingene.

– Det er nettopp i juni de fleste kyllingene forsvinner. Så kyllingoverlevelse er det som styrer hvor mye fugl du har om høsten, sier Fjellbakk.

UNNGÅR FLASKEHALSEN

Fra mai og to måneder framover, etablerer de en åpen restaurant for rovviltet i Fjella. Etter St Hans synker etterspørselen etter det utlagte føret, så da avsluttes serveringen.

– Det som skjer når du fører over et stort område i akkurat denne perioden, er at du lar predatorene som rev, mår og kråkefugl få en enklere foreldre-oppgaver. De finner greit maten de trenger, og må ikke bruke energi og tid på å lete opp skogsfuglkull. Nå har riktignok predatorene mange matkilder, ikke bare skogsfugl, men du gir dem uansett et enkelt alternativ, sier Fjellbakk.

Dermed er dyrene som spiser skogsfugl mette og fornøyde i de to månedene som er flaskehalsen for skogsfugl.

– Summen av alt dette – inkludert



Tom Furuseth

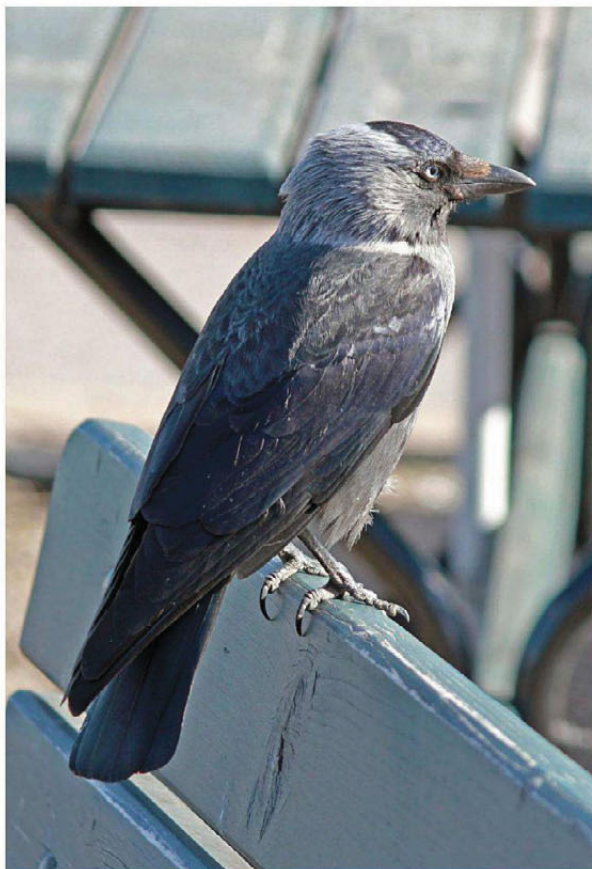
at de er flinke med å ta ut alt slakteavfall av skogen under storviltjakta – har en dokumenterbar effekt. Et år fører de i et område og ikke i et annet. Etter noen år bytter de område for å sikre seg at dette ikke er områdeavhengig. Og fasiten er omtrent dobbelt så mye kyllinger der man fører som i de områdene man ikke fører, forteller Fjellbakk.

INGEN EFFEKT FOR HARER

For harer i samme område, har føringen av rovdyr imidlertid tilnærmet null effekt. De har nemlig første kull i mars-april, deretter i juni og så til slutt i august-september. Dermed er det bare en liten del av harens produksjon får nytte av føringen. All predasjon blir naturligvis ikke borte, men den blir tydelig endret.

– Viltstelltiltak med å sette ut vilt er det knyttet en del utfordringer til, sier Åsmund Fjellbakk, som selv tok sin hovedoppgave på utsetting av harer på en øy i Vansjø.

– Forskning fra Danmark viser at når det brukes individer av vilt i fangenskap, tar det kun en generasjon i fangenskap før atferden endres. Dyr i fangenskap har unngått den naturlige seleksjonen, og det betyr at det overlever en del individer som skulle vært selektert bort i det fri. Det jeg så da vi undersøkte utsetting av harer, var at 9 av 10 harer ble tatt av reven. Det tragiske er at harene utgjør bare

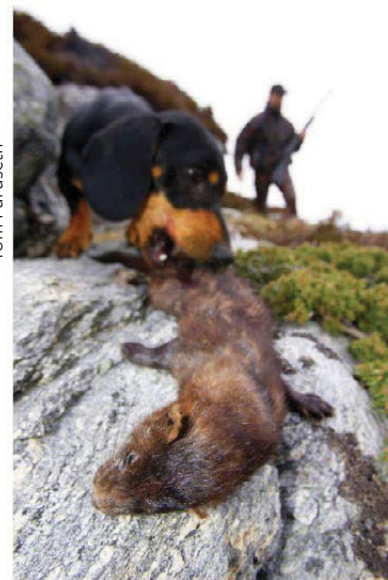


Wikipedia/Calle Eklund/V-wolf

TIGGEKAIA I VESTBY

– Dyr og fugler lærer seg raskt hvor det er mat å finne, sier Åsmund Fjellbakk og forteller om ei kaie som holder til ved bensinstasjonen i Vestby. Når folk kommer ut med pølser eller annen mat, søker den blikk-kontakt og ser sørgmodig og stakkarslig på deg til du gir den en smule. Kommer du derimot kun for å fylle bensin, bruker ikke kaia noe tid på deg.

MANGE METODER: Det holder ikke med feller, men man må variere med åtejakt på seinhøst og vinter.



Dag H. Karlisen

EFFEKTIV MINKJAKT PÅ ØYENE

En mann og en hund kan holde minkbestanden i sjakk på en relativt stor kyststrekning. De som har spesialisert seg på å ta ut mink langs kysten, gjerne med hjelp av spesialtrente jakthunder, har blitt veldig effektive. Minken kan jo også jakes helt til yngletida i april, og kombinert med feller hvor det brukes sekret fra mink, og åtefeller hvor en gjerne tar de yngste, har vi her et uttak som monner. Vi ser tydelig effekt på små sjøfuglarter, terner, alker og små måkefugler. Og spesielt på teist som legger kun ett egg. For store måker og ærfugl ser vi mindre effekt. Minken er ikke ønsket i faunaen vår, og vi bruker til og med offentlige ressurser på å holde minkbestanden nede langs kysten.



► VI FØRER ROVDYRA – ÅRET RUNDT

Vi som lever i dag, og som i snitt har dobbelt så lange belte-reimer som dem som levde på 1950-tallet, sørger selv for å holde store rovviltbestander i live. For noen tiår siden ble alt spiselig brukt på en eller annen måte, enten det var folk, gris eller høner som plukket det i seg. I dag etterlater vi oss så mye søppel, slakteavfall og annet som kan holde generalistpredatorer som rev i live, at det er tøft for småviltet. I hytteområder i tidligere urørt fjellterreng, der hvor reven tidligere trakk ned mot bygda om vinteren, har den nå nok mat til å bli i fjellet hele året. Den følger skiløypene og lærer seg hvor det er mat å finne.

► HVA BETYR KRÅKA FOR VILTET?

– Kråka betyr en god del i kulturlandskap, men i skogen er det ikke så tette bestander av kråke. Undersøkelser har vist at kråka har stor massiv betydning for trosten og en del for dua. Kråke er dårlig til å ta små, kvikke dyr som løper unna, men til gjengjeld er den flink til å finne redene i området sitt. Duene sliter litt med det, men får noen seine kull når kråka har dratt igjen. Kråka er heller ikke av de største eggrøverne på skogsfugl, men et visst eggtap er det. For ryer er det ikke påvist noen radikal effekt ved å fjerne kråke. Det er vanskelig å opprettholde et så stort jakttrykk at kråkebestanden blir holdt nede, sier viltforvalter Åsmund Fjellbakk.



5 prosent av kosten til reven, men når den leter etter mus, finner den også hareungene, sier han.

Hver natt tok reven eller to av hareungene.

– På øya gikk det fint, ingen ble tatt. Helt til det kom en rev svømmende. Det gikk riktignok litt bedre for dem vi satte ut om vinteren, da reven har et litt annet søksmønster i den kalde tiden – de gidder ikke bruke tid på å finne voksen hare. Men konklusjonen var at der det er tilstedeværelse av rev, er det håpløst å sette ut noe, sier Fjellbakk.





ROVVILTJAKT – STØR INNSATS OVER STORE OMRÅDER

Jakt på rovvilt, enten det er rev eller mår, kan være effektivt, men krever en stor innsats.

Mår dyr har lav ungeproduksjon, så der kan du holde bestanden nede gjennom fellefangst, selv om det å fange den siste ikke er noen enkel sak.

– Reven er den store generalistpredatoren, og der må du nok bruke mange forskjellige metoder. Når det gjelder rev, holder det ikke kun å sette opp feller. Her må du variere og lokke til deg rev når jakta starter om seinsommeren, bedrive åtejakt når seinhøsten og vinteren kommer og bruke feller slik at du får et høyt nok samlet trykk til å kunne holde bestanden lavere enn den ellers ville vært, sier viltforvalter Åsmund Fjellbakk.

– For å se resultater av revejakt, må det til en stor innsats over store områder. Helst på størrelse med en kommune. Og det er helt klart at for å skyte 30 rever på en vinter, skal en gedigen innsats til. Det lar seg sjelden kombinere med å være i lønnet arbeid. Når du jakter hardt, får du ofte mye unge hannrever inn på åtet før jul. Unge rever får ofte litt mindre kull enn eldre, og de eldste revene, de voksne tispene, får du ofte først skutt etter paringa på seinvinteren. Og det er disse som er de viktigste å få skutt. Uansett vil det hele tiden være et innsig av streifrev, men med samarbeid i ei bygd eller helst i en kommune, er det gode forutsetninger for å lykkes, sier Fjellbakk.

– Resultatet av intens rovviltjakt ser du når du teller rådyrkalver i august. Gjør du ikke noe, forsvinner om lag halvparten av kalvene. Med mye revejakt og færre rev har rådyr gjerne to kalver, mot en til halvannen kalv hvis det ikke jakes rev.

Foto: Getty/Susie3Ford



Foto: Trine Rasmussen

HAREN KLARER SEG BEST SELV

En del arter svarer bra på for, men har strengt tatt ikke behov for det for å klare seg gjennom en tøff vinter. Harer vil bruke en foringsplass med høy, og vil dermed holde seg i området. Det vil da være lettere for harehunden å finne spor når du slipper den. Du vil ikke påvirke bestanden med å legge ut høy eller felle osp for den.

➤ ANDEFLÅTER

Ender vil oppsøke vann hvor det fôres. Ved å etablere en andeflåte i juli/august hvor du legger ut korn som får svelle litt i vann, vil du etter hvert trekke ender inn i tjernet hvor du har jaktrett. På denne måten vil du kunne styre ender inn dit hvor de kan jakes. Et tjern hvor du fôrer, vil ha en mye større aktivitet av ender lenger utover høsten – ofte helt til det blir kaldt. Husk å legge flåten åpent slik at den ikke ligger i le av stor skog, og på den måten gjør endene utsatte for hønsehaukangrep. Endene vil for øvrig huske tjernet til neste år, og komme tilbake.



NESTEN DØDT LØP

Runde tre ble omtrent så jevn som det er mulig å få til, og bare desimaler skilte de fire første. Juryen delte ut ett gull og fire sølv.

Tekst: Mats Ulshagen

Det kom inn 151 bilder til den tredje runden av NM i Naturfoto 2025, og alle får godkjentstempel av juryen. Etter at dommerne har vært rørende enige i de to første rundene, er det denne gangen litt større sprik i vurderingene. Hele seks av bildene fikk minst én toppkarakter, men bare ett bilde får unison støtte fra hele juryen.

Bildet av en reinsdyrflokk i vinterlys beskrives som nydelig komponert, med flotte farger og stemningsfullt lys.

– Et utrolig fint bilde, utbryter et av jurymedlemmene.

MEKTIG MOTIV

De to første rundene har vist stor variasjon i motivvalg, fra spekkhoggerflokker til blomsterenger – og også denne gangen er det bilder juryen sjelden ser i denne konkurransen. Månedens bilde er ett av dem: Majestetiske fjell og to eventyrlystne skiløpere som gjør seg klare til å kaste seg utfor.

– Det blir bare mer mektig jo mer man ser på det, sier en i juryen.

Bildet blir belønnet med ett av fire sølv i konkurransen. De tre andre sølvvinnerne er et bilde av reinsdyr i snøfokk, en badende isfugl og en jerpe ved vannhullet.

TETT I TOPPEN

Med gullbildet holder Jonas Janss Haugli fortsatt fjerdeplassen sammenlagt, med omtrent samme poengavstand til toppen som etter forrige runde.

Bernt Østhus beholder ledelsen etter to sølv-

bilder, og vinner også runden – med 0,1 poeng foran Haugli.

Andre- og tredjeplassene går til Vegard Byrkjeland Aasen og Tobias Gjerde, og begge holder seg innenfor ett poengs margin i denne runden. Det skiller fortsatt bare i overkant av tre poeng mellom de tre beste, med Haugli tett bak.

Det siste bildet er med andre ord ennå ikke tatt ...

RESULTATER RUNDE 3

1 Bernt Østhus	23,30
2 Jonas Janss Haugli	23,20
3 Tobias Gjerde	23,10
4 Vegard Byrkjeland Aasen	22,60
5 Ole Christian Martinsen	21,90
6 Odd Gravir Klykken	19,65
7 Leiv Arne Åkset	19,40
8 Rolf Kjødnes	19,00
9 Arne Hugdal	18,00
10 Sondre Christensen Movinkel Juul	17,60

SAMMENLAGT ETTER RUNDE 3

1 Bernt Østhus	71,50
2 Vegard Byrkjeland Aasen	69,70
3 Tobias Gjerde	68,15
4 Jonas Janss Haugli	65,20
5 Ole Christian Martinsen	62,00
6 Petter Askø Næss	58,20
7 Leiv Arne Åkset	57,40
8 Odd Gravir Klykken	55,65
9 Rolf Kjødnes	54,80
10 Tommy Sørensen	51,60

VÅRE SPONSORER

Premiene er like i begge klasser: Årets Naturfotograf og Årets Naturbilde.





AV OG TIL FØLER MAN SEG LITEN

VEGARD BYRKJELAND AASEN

Innerst inne i Veitastrond, i Luster kommune, finner vi et av de vildeste landskapene i Norge. Her følte fotografen seg med ett ganske liten. «Odin og Loke øverst på Austerdalsbreen, ruver i bakgrunnen, i et landskap som Slingsby (fjellklatrer) kalte «the finest ice scenery in Europe». Jurymedlemmene lot seg begeistre, ga det sølv og kåret det til månedens bilde.

Dji FC4370, 31mm, 1/120 sek, f/3.4, ISO 100

SLIK DELTAR DU

All informasjon om NM i Naturfoto, inkludert regler og resultater finner du på www.nminaturfoto.no

FØLG OSS

 #nminaturfoto

 NM i Naturfoto – Fotojakta



VILLREIN I VINTERLYS

JONAS JANSS HAUGLI

Fotografen skriver: «Dagens siste solstråler bryter gjennom skylaget, og treffer den lille forhøyningen villreinflokken i Norefjell beiter på. På vei oppover åskanten sparker de opp snøen, som lyses opp bakfra av sollyset. På god avstand kunne jeg observere villreinflokken grave seg gjennom snølaget og beite på lav, mens de siste, varme solstrålene ble erstattet av skumringens blåtoner i vinterfjellet». Juryen lot seg begeistre og dro fram gullkortet.

NIKON Z 9, 400mm, 1/500 sek, f/5.6, ISO 64

GULL
NM I NATURFOTO  VILLMARKSLIV

FJELLETS NOMADER

TOBIAS GJERDE

Her har fotografen også fanget et mektig skue, under en vinterekspedisjon til Dovre, i sterk vind med snøføyk og tilnærmet null sikt. «Etter at jeg passerte over en fjelltopp, endret forholdene seg drastisk. Mens jeg gikk nedover dette nye dalføret, lettet tåka og snøføyka ga seg. Jeg satte kikkerten til øynene og skannet rundt meg. Og der – en liten kilometer unna – fikk jeg øye på en flokk med villrein! I bakgrunnen skapte åsene og det variable lyset nydelige diffuse lag inn i det fjerne. Få minutter seinere tok vinden seg opp igjen, og sikten ble nok en gang drastisk redusert, og reinsdyra fortsatte sin endeløse vandring gjennom de øde fjellene».

Canon EOS R5, 300mm, 1/1600 sek, f/4, ISO 100

SØLV
NM I NATURFOTO  VILLMARKSLIV



VED VANNHULLET

BERNT ØSTHUS

I Trondheimsområdet fanget fotografen dette bildet av en jerpe i en av bekkene på sitt territorium. «Disse bekkene er særlig viktige på vinteren, og brukes til å drikke, men også til å plukke grus til kråsen. Jeg har brukt mye tid på å oppsøke disse plassene og fått opplevelser som denne i belønning».

Canon EOS R3, 11mm, 1/400 sek, f/4, ISO 3200



ISFUGLBADING

OLE CHRISTIAN MARTINSEN

Denne isfuglen tar seg en dukkert et sted i Østfold, og fotografen har klart å fange øyeblikket på en fin måte, mener juryen.

Sony Alpha 1, 400 mm. 1/1250 sek, f/2,8, ISO 16000



LURER DU PÅ NOE?

Lurer du på noe innenfor feltene jakt, fiske og friluftsliv?

Da skal vi forsøke å hjelpe deg så godt vi kan!

Send en e-post til: mats.ulshagen@egmont.com

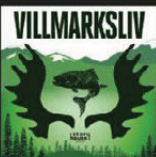
Du kan også sende oss et brev.

Adressen er: Villmarksliv, 0441 Oslo.

NB!

Husk å merke konvolutten «Villmarksliv svarer».

Hør Villmarksrådet i podkasten Villmarksliv



Dag Kjelsaas

TILSLAG VED ØRRETFISKE

Jeg er litt i tvil når det gjelder styrken på tilslaget. I sommer har jeg fisket mye med sluk etter ørret, og opplevd mange ganger at fisken ikke sitter fast etter tilslaget. Av og til mister jeg dessuten fisken under kjøringen, på tross av at jeg har gitt tilslag. Jeg gir tilslag straks det merkes fisk. Så altså, har dere noen tips om hvordan tilslaget bør utføres?

Ingen får inn all fisk som biter på, tilslag eller ikke. Noen ganger er kroken festet for dårlig i munnen, andre ganger kan den sitte andre steder på kroppen, for eksempel bare litt inn i skinnen eller en finne. Den løsner derfor når vinkelen endres eller draget øker.

En viktig regel for ikke å miste kroken fisk, er at det alltid må være bøy på stanga når du kjører fisken. (Med

unntak av når fisken hopper, da bør du slakke av.) Jevnt, ikke for løst drag er best for at ikke fisken skal kunne vri seg løs. Bøyen på stanga avhenger av hvor stiv den er og aksjonen i den, men normalt skal det være en betydelig bøy. Snellebremsen må dessuten spille på lag hvis fisken raser ut. Stanga holdes opp eller til siden i forhold til fisken.

Noen gir ikke tilslag, men strammer bare opp til det er passe bøy i stanga. Andre gir markert og temmelig kraftig tilslag, kanskje med tanke på at om fisken da kommer fri, ville den uansett ha løsnet under kjøringen.

Dersom du er vant med å gi tilslag, så fortsett med det. Det kan være at du tar i for hardt, slik at kroken rykkes løs også fra et feste som kunne holdt til fisken var klar for håving. Prøv i første omgang å moderere styrken i tilslaget noe, samtidig med at du må innfinne deg med at noen fisker løsner uansett.

Tom Schandy

Dag Kjelsaas

GAUPA

Er det flere gaupearter? Jeg har lest om ulvegaupe, revegaupe og kattergaupe. Er dette tre ulike arter?

Nei, det er en og samme art, bare med forskjellige flekkemønstre i pelsen. Ulvegaupe har to langsgående bånd av svarte flekker på ryggen. Revegaupe har nesten ikke flekker, mens kattergaupe har flest.



Arne Trond Hamarsland



SKATEFISKE

Hei Villmarksliv. Jeg vet ikke om dette er rette plassen å spørre, men jeg har så fryktelig lyst til å få en skate på stang.

Her på Vestlandet hvor jeg bor, vet jeg at det er mange fine skateplasser da jeg får dem ofte på line, men jeg er litt usikker på metode for hvordan jeg skal få dem. Har dere noen tips?

Skater kan være utrolig morsomme å få, men også fryktelig frustrerende. Det beste tipset må være å gi den

nok tid til å kunne sluke agnet. Ofte så tuller de med agnet ditt, så gi dem nok tid til at du er helt sikker på at den har fått agnet langt nok inn i kjeften til at du ikke river kroken ut av munnen på den og setter kroken i en vinge eller i halen. Jeg anbefaler heller å sveive raskt, men bestemt til du kjenner at det blir skikkelig tungt, og du har god kontakt med fisken før du gjør et mothogg. Skitt fiske!

Andreas Næristorp



NY VENDING

Noen mener vendehalsen er en hakkespett, men den ser jo helt annerledes ut og hakker ikke. Stemmer det?

Ja, vendehalsen er en atypisk spett. Den hakker ikke og trommer ikke med nebbet, og den hakker heller ikke ut reirhull. Dessuten er det en trekkfugl, mens de øvrige spetteartene er i landet året rundt. Slektskapet til spettene vises ved blant annet klatrefooten med to tær vendt framover og to bakover, og den svært lange og klebrige tunga som brukes til å fange insekter. Ellers er det lite som minner om en hakkespett.

Tom Schandy



BALLONGFISKE

Hørte tilfeldig noen snakke om ballongfiske, uten at det passet at jeg fikk brutt inn for å spørre hva det er. Fikk inntrykk av at det hadde gitt bra resultat, så hva er ballongfiske?

Antar de snakket om en form for markfiske i medvind. Ved å feste en liten ballong over duppen eller bruke ballongen som dupp, får denne blåse ut over vannet så man lykkes i å avfiske et område langt fra land. Et festesystem så ballongen løsner når du er langt nok ute har visst også blitt brukt, men dette innebærer å spre søppel i naturen.

Har ikke prøvd ballongmetoden, men antar at det må være mye bølger for å kamuflere ballongen, som ellers lett kan skremme fisk. Metoden vil nok fungere best med lang avstand mellom ballong og markkrok eller flue.

En annen form for ballongfiske er bruk av ståsnøre på isen. I en lang kjepp eller ei grein festes en ballong, som vil bevege snøret fra pilkestikka som går via ei kløft i toppen av kjeppen.

Dag Kjelsaas

Hvis du har en naturopplevelse du vil dele med Villmarkslivs lesere, kan du sende tekst og bilde til Villmarksliv, v. Mats Ulshagen, 0441 Oslo eller e-post: mats.ulshagen@egmont.com

Tro og overtro

VOKINNE – FISKING HELE DØGNET

Den 19. mai er til minne om den hellige Potentiana, en fornem romersk kvinne som var ivrig på å utbre kristendommen. Døgnet ble gjerne kalt «vokinne» og på denne dagen sov man ikke, men var ute og fisket hele døgnet. Det var mange måter å få fiskelykke på, her er noen tips; Legg en fiskekrok under tungen når du går til alters. Ta hjertet ut av en levende fisk og spis det. Spytt på agnet før du hiver det uti. Blås godt i kjeften på den første fisken du får. Ikke snakk når du er på fisketur. Hvis du drømmer om fisk, dra ut på fisketur.

Kilde: «Hva dagene vet» av Sverre Østen, Orion Forlag



HUMLA + SOLSIKKEN = SANT



HJEMMEHJELPEN: Plant solsikker i hagen så bedrer du levekårene for humlene.

At humlen elsker solsikker, er dette bildet fra en litt varmere tid et godt bevis på. Med en gang solsikken blomstrer er humlene der for å samle inn nektar. Vi mennesker har dessverre bidratt til at stadig flere pollinerende insekter får problemer. I Norge finnes mange humlearter, men noen har blitt stadig sjeldnere å se. Det må vi forsøke å endre. Ved å ha solsikker, kan du hjelpe disse viktige insektene med å overleve.

Tekst og foto: Øyvind Stranna Larsen

Månedens skrøne

Hvorfor

Kan ikke jeg dåne når Maradona?

Kan ikke jeg renne når deodorant?

Kan ikke jeg hoste når Morten Harket?

Kan ikke jeg le, når Solo?

Kan ikke Per ha pupper når Gro Harlem?

Kan ikke jeg klage når Kamasutra?

HELGE





Hytte & Friluftsmessen

MIDT-NORGE

Hytte & Friluftsmessen 23.-25. mai i Abrahallen, Trondheim

23.-25. mai forvandles Abrahallen, like utenfor Trondheim sentrum, til en livlig arena for hytte- og friluftsentusiaster. Da arrangeres Hytte & friluftsmessen, hvor god stemning og inspirasjon står i sentrum for alle som drømmer om hytteliv og naturopplevelser.



**Opplevelser og
inspirasjon**



**Utforsk
hyttedrømmen**



**Friluftsliv
på sitt beste**

For program se hytteogfriluft.no

Åpningstider:

Fredag: 10:00 – 18:00
Lørdag: 10:00 – 18:00
Søndag: 10:00 – 17:00

Inngang:

Voksen over 16 år: 200,-
Honnør: 130,- / Familie: 300,-
Helgepass: 300,-

Facebook



Instagram



MOBIL TIL BESVÆR

Avtalen var klar, vi skulle ikke benytte oss av digitale hjelpemidler. Å gå oss grundig vill, var imidlertid ikke en del av planen.

JEG VAR SØKKVÅT på beina, sliten og oppgitt, og sendte et blikk bort på Tobias som jeg håpet signaliserte en blanding av økende irritasjon, håpløshet og bitte litt underliggende sinne. Han så opp fra kartet og tittet seg omkring.

– Nå tror jeg at jeg har det. Det ser ut som om vi skal gå over den kollen der borte, fortsette ... halvannen kilometer, og så kommer vi inn på en skogsvei, sa han ettertenksomt. Han tittet ned igjen på kartet, bestemte seg for at han var enig med seg selv, og brettet sammen kartet.

JEG RISTET LETT på hodet, fortalte ham at jeg var ganske sikker på at vi skulle i stikk motsatt retning, og lot han høre det. Jeg ymtet frampå om vi ikke skulle ta en titt på mobilen, på kartfunksjonen, for å sikre oss at vi ikke var på god vei mot Hønefoss.

– Pluss at vi kanskje kan slippe å trække ned i flere myrer, mumlet jeg. Han hadde allerede ledet oss feil to ganger, som begge hadde endt med at vi sto halvveis til knes i vann og gjørme. Nå var vi mer eller mindre tilbake der vi hadde slått leir.

– Slapp av! Hele poenget er jo at vi ikke skal forholde oss til mobilen. Vi kom denne veien i går. Vi gikk omtrent to timer fra skogsveien, i nordlig retning, med en svak dreining mot vest. Da må vi gå denne veien tilbake. I sør-sørøstlig retning, sa han skråsikkert.

JEG VAR OVERHODET ikke sikker på at han hadde noen som helst peiling på hvor de ulike himmelretningene var, pluss at han altså hadde staket ut feil kurs to ganger allerede, og til sist var jeg ganske overbevist om at vi hadde gått i en bue dagen i forveien, og ikke i en strak retning.

– Det er jeg som er best vant med å gå i naturen, stol på meg, slo han fast.

VI BEGYNTE Å gå. Jeg la merke til at til og med bikkja mi Bajas var skeptisk. Han satte

seg til og med ned og så dumt etter oss der vi trasket gjennom kratt og lyng. I kratt og lyng som aldri hadde vært trasket i tidligere, i hvert fall ikke dagen i forveien. Etter 20 minutter kom vi til et gedigent vann.

– Her har vi i hvert fall aldri vært tidligere, sa jeg. Vannet strakte seg mange hundre meter i hver retning, så det var helt tydelig at vi ikke hadde kommet fra noe som var i nærheten av denne retningen.

TOBIAS GIKK SLUKKØRET med på å snu og gå tilbake. Bajas ledet an denne gang, trygg og sikker på retningen. Da vi kom tilbake til der vi hadde sovet natten i forveien, gjorde bikkja tegn på hvor han ville ha oss. I stikk motsatt retning av der vi hadde forsøkt oss.

– Kan jeg sjekke telefonen nå? Vi har brukt tre timer uten å komme noen vei. Det tok oss tre timer å gå hit fra parkeringsplas-

sen, og det vil bli mørkt før vi kommer fram om vi kaster bort mer tid nå.

Tobias nikker resignert.

JEG TOK FRAM telefonen, åpnet kart-appen og tittet ned. Snudde meg litt fram og tilbake for å sikre meg at retningen på telefonen samsvarte med retningen vår, og saumfarte kartet nøye. Jeg smilte bredt.

– Hva ler du av, spurte Tobias irritert.

Jeg gestikulerte med hodet for å fortelle ham at vi skulle gå i retningen Bajas for lengst hadde pekt ut. Vi gikk 20 meter, innimellom en klynge trær, og plutselig sto vi midt på skogsveien. Knappe 50 meter fra der vi hadde forlatt den dagen i forveien. Det viste seg ganske riktig at vi hadde gått i bue dagen før. I sirkel faktisk.

TOBIAS SA LITE på hjemturen, men jeg hadde mye på hjertet.



ILLUSTRASJON: DALL-E 3/CHATGPT

I SALG

20.
JUNI

NESTE UTGAVE

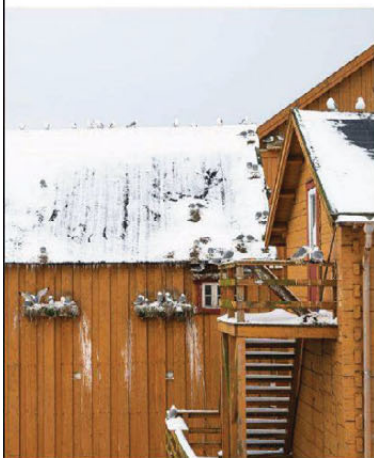
7/2025

Nasjonalparken
Jomfruland

PERLEN PÅ KYSTEN AV TELEMARK

20 sikre tips

FANG ØRRETEEN PÅ SLUK



Urbaniserte krykkjer

FLYTTER FRA FUGLEFJELL TIL STORBYEN



Norges grundigste stortest

LETTE SKALLJAKKER

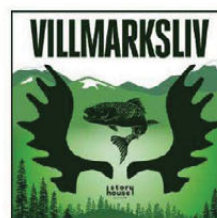


Lenge til neste utgave?

Les **Villmarksliv**
digitalt i Flipp

- ✓ Les hele bladet digitalt
- ✓ Tilgang til tidligere utgaver
- ✓ Uten ekstra kostnad for abonnenter

www.flipp.no/start



HØR PODKASTEN
VILLMARKSLIV



Lytt til alle
episodene

Bli abonnent på bladkiosken.no og søk etter Villmarksliv

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

I SALG NÅ!

En spesial fra
Jakt



- 2025-utgaven av Våpenguiden, med de beste rådene og testene fra vår våpen- og ammunisjonsekspert Jørund Lien.
- Hva er den beste jaktrifla til akkurat deg og ditt bruk? Jørund guider deg og forteller hva du bør legge vekt på, og ikke.
- I tillegg har vi grundige tester av en rekke rifler, ammunisjon og utstyr, kort og godt en våpenguide med smell i!

BESTILL HER

**Kun
kr 139**



Send SMS med kodeord VG25 til 2205

kr 139 blir trukket fra din mobilregning
eller

skann QR-koden med mobilkamera for å komme til bestillingsside om du
ønsker å betale med Vipps